Olcay Yılmaz

Kadın ve Penis

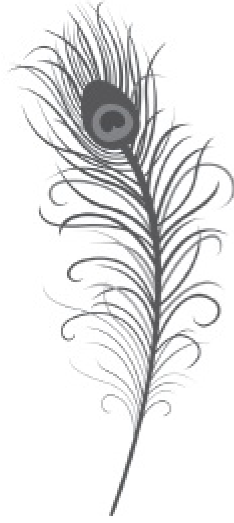
İnsanlarda eşeysel seçilimin ve aşkın psikanalitik ve evrimsel kökeni

düşünbil

KADIN VE PENİS

Olcay Yılmaz

düşünbil

Olcay Yılmaz
KADIN VE PENİS
Düşünbil İM Yayınları
Yayına Hazırlık: Olcay Yılmaz
Düzelti: Melike Korkmaz
Kapak Resmi: FWA
Düşünbil İM Yayınları
Adres: PK:17 35161 Buca/İzmir
Telefon: 0.537 256 50 28
dusunbil@hotmail.com
www.dusunbil.com

ÖZGEÇMŞ

Olcay Yılmaz 1981 yılında Erzurum'a bağlı Aşkale ilçesinin Çatalbayır Köyü'nde dünyaya geldi. İlkokulu köyünde, ortaokul ve liseyi İzmir'de tamamladı. Ziraat Fakültesinden 2008 yılında mezun oldu. Çeşitli dergilerde deneme, makale ve şiirleri yayınlandı. 2004 yılında Aydın'da Düşünsel adında bir fanzin çıkarttı. 2007 yılında ise Düşünbil dergisini çıkarmaya başladı. Halen Düşünbil dergisi genel yayın yönetmeni olarak görevini sürdürmektedir.

Giriş

Aşk, insan evriminin bir mekanizması olabilir mi? Eğer Charles Darwin'in "eşeysel seçilimi" ve Sigmund Freud'un "bilinçaltı kuramı" ile ilgileniyorsanız aşk'ın insan evriminde olası bir mekanizma olacağını siz de görebilirsiniz. Hatta aşkın bu evrimsel mekanizmasını formüle bile edebilirsiniz.

Evrimsel süreçte insanlarda eşeysel seçilimin hangi mekanizmalarla geliştiğine dair elimizde net bir bilgi yok; ancak bildiğimiz bir şey var ki, o da eşeysel seçilimde içgüdülerimizin aktif rol oynadığıdır. İşte bu içgüdüsel nedenleri tam olarak anlamamız için öncelikle Charles Darwin'in ortaya koyduğu eşeysel seçilim mekanizmasını sonra da Sigmund Freud'un ortaya koyduğu bilinçaltı kuramını bilmemiz ve özümsememiz gerekir. Bu da demek oluyor ki aşkı anlamak demek önce insanın eşeysel evrimini sonra da psikanalizin temel kurallarını anlamak demektir. Bu yüzden kitabı okumaya başlarken, önce evrime sonra psikanalize en son da aşk mekanizmasına odaklanmanız gerekecektir.

Bu kitabın önemli bir yanı da yeni görüşlere ve farklı düşüncelere açık olmasıdır. Aslında her kitap, okuyucuya bilgi vermekle kalmaz aynı zamanda yeni bilgilerin üretilmesi ve bu üretilen bilginin gelişmesini de sağlar. Bu yüzden bu kitap birçok kişiye hem ilham verecek hem de bilinmeyenleri ve yanlışları ortaya çıkaracaktır. Bu kapsamda geri dönüşler hem bu konunun gelişmesine hem de benim yeni fikirler üretmeme katkı sağlayacaktır.

"Kendini bil" atasözü her uygarlıkta söylenegelmiştir. Kendimizden kaçmak yerine kendimize varmak, bir anlamda kendimizi bilmek demektir. Bu kitap kişinin öz varlığının nelerden oluştuğunu görmesi için bir başlangıç olabilir.

Bu kitapta söylenen her şeyin kesin ve net görüşler olduğu düşünülmemelidir. İnsanın yaşamını etkileyen birçok etmen bulunmaktadır; burada yazılanlar bu etmenlerin yalnızca birkaçıdır. Ayrıca bu kitapta yer alan düşüncelerin büyük bir bölümü ne yazık ki bana ait değildir; yine de yapılmış bir hata varsa sorumluluğunu üstüme alıyorum. Yapılan değerlendirmelerin çoğu tartışmaya ve geliştirilmeye açıktır.

İnsan denen canlının psikolojik oluşumu çocukluktan başlar. Özellikle kadınların çocukluktan başlayıp yetişkinliğinde de süren aşağılanma duygusu hem toplumsal işleyişin ilerlemesi hem de kadının kendisi ile ilgili görüşlerinin iyileştirilmesi bakımından önemlidir. Kadının erkek karşısında birey olarak durması, bu kapsamda kadının bilgilenmesi ile doğru orantılıdır. Kadının da erkek gibi bir üreme organının bulunduğunu, erkek gibi bir cinsiyet taşıdığını ve erkek olamamanın getirdiği bilinçaltındaki aşağılık duygusunun yersiz bir duygu olduğunu vurgulamak gerekir. Çünkü kadındaki bu aşağılanma eş seçimini, eş seçimi ise gelecek kuşakların hangi özellikler taşıyacağını belirler. Bu kapsamda kadının bu güdüsel aşağılanmayı yenmesi ve bir birey olarak yaşamını sürdürmesi gerekir. Bu kitabın öyküsü bir bakıma kadının da öyküsüdür. Kadın, anatomik özelliklerinden öte bilinci ile var olmalı ve kendi farkındalığına varmalıdır. Bu yüzden bilinçaltındaki olayları düş kurup saklamak yerine, düşünüp su yüzüne çıkarmak gerekir.

Sigmund Freud'un "kara kıta" dediği kadının ruhsal dünyasına girmek ve bu ruhsal dünyayı çözümlemek kuşkusuz zor. Ancak bu ruhsal dünyayı Freud zaten büyük ölçüde çözmüştü. Şu soru da her zaman sorulagelmiştir: "Kadınlıkla ilgili konularda neden erkekler hep öncü olmaktadır?" Shulamith Firestone, o çılgın kitabı "Cinselliğin Diyalektiği"nde şöyle der: "Kadın, arabadaki rahat yerinden -kazanmayı hiç de ummadığı bir savaş uğruna- neden vazgeçsin?" Belki de kadınlar ruhsal dünyaları ile uğraşmaktan bu ruhsal dünyayı çözmeye vakit bulamıyorlar ya da bulmak istemiyorlardır.

Okulda, sokakta, tarlada, fabrikada, mutfakta ve bunların da ötesinde annelikte, kadının yaşadığı sorunlar kuşkusuz her bilinçli bireyi düşünmeye itmiştir. Kadın kendi evrimsel ve psikolojik yapısının nelerden oluştuğunu bilmezse kendi yaşamına da doğru bir yön veremez. Acı hepimizin acısıdır; ortak acıda buluştuğumuz gibi ortak akılda buluşmamız ve bilimi baş tacı ederek sorunları çözmemiz gerekir. Bu kitabın temel amacı bunu çözmektir ve bu kitap "kara kıta"ya tutulmuş bir ışıktır.

Freud'a yapılan haksız suçlama ve karalamalardan kuşkusuz ben de payıma düşeni alacağım. Freud'a yöneltilen bu suçlama ve karalamaların bu kitap çerçevesinde bana da yöneltilmesi çok doğal. Ama şunu biliyoruz ki; cahiller, kamilleri yargılayamaz.

Olcay Yılmaz

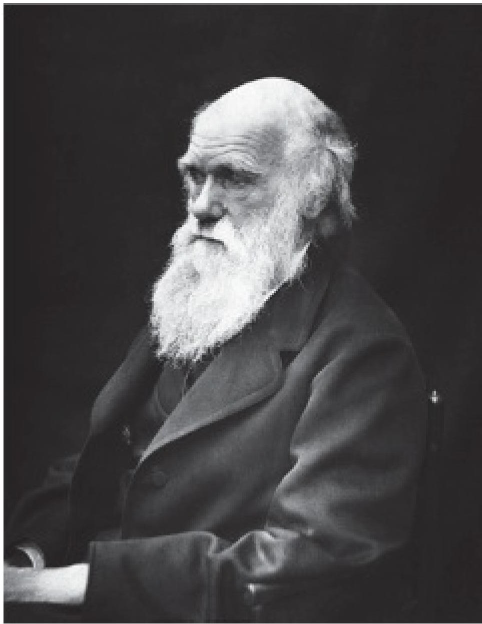
Ekim 2011 İzmir

EŞEYSEL SEÇİLİM VE MEKANİZMASI

“Tavus kuşu kuyruğunun üzerindeki tüy,

her gördüğümde beni hasta ediyor.”

Charles Darwin

Charles Robert Darwin

(12 Şubat 1809 – 19 Nisan 1882)

Erasmus Darwin şöyle der: “Kadınlar delilerin arkasında koşarlar, zehirli hayvanlardan kaçar gibi kaçarlar bilgelerden.”[1] Akıllıdır, dürüsttür, özverilidir, paylaşımcıdır, sevecendir, üretkendir ve yaşama sıkı sıkıya bağlıdır; ancak kadınlar bu tür bilinçli ve özverili erkekleri seçme eğiliminde değillerdir. Neden akılı, dürüst, özverili, paylaşımcı, sevecen, üretken ve yaşama sıkı sıkı bağlı bilinçli erkekler kadınların eşeysel seçilim alanı içerisine girmez de; bencil, şiddet eğilimli bireyciler seçilim alanı içine girer. Ne oluyor da kadın, bencil ve şiddet eğilimli erkeği seçiyor? Konuya Darwin’in eşeysel seçilim mekanizmasıyla başlayalım.

Eşeysel Seçilim ve Mekanizması

Her şey erkeğin kur yapmasıyla başladı. Sonra ne oldu? Dişi, üreme içgüdüsünü harekete geçirdi ve soyunu sürdürmenin tek yolu olan çiftleşmek için en iyi kur yapan erkeği seçti. İnsanlarda ise eşeysel seçilim başka karmaşık yollar izledi. Çünkü ortada alet yapan, sanat üreten, konuşan, düşünen bir canlı vardı. İnsanlarda eşeysel seçilimi özel kılan da işte insanın bu derin ve karmaşık yapısı oldu. Kendi genini kendi elleriyle karmaşık yollarla seçen bir tür!

Bireyler arasındaki özellikler nasıl farklılaşır? Bu farklar eş seçiminde nasıl algılanır, kuşaktan kuşağa nasıl aktarılır ve baştan ayağa uyum yeteneğiyle nasıl ilişkilendirilir? Eşeysel seçilim mekanizması bu soruların yanıtını bize vermektedir.

Hayvanlar âleminde genellikle erkekler güzelliklerini gösterirler. Erkek güvercinler dişileri etkilemek için öterek ve kabarık yürüyerek dişilerini taciz ederler. Dişiler uzaklaşınca erkek durur; dişi geri gelince erkek yeniden başlar. Yine Darwin’in de yıllarca ilgisini çeken örneklerden biri de tavus kuşları olmuştur. Darwin tavus kuşlarının kuyruklarının neden bu denli büyük olduğunu bir türlü çözememişti. Çünkü bu denli büyük bir kuyruk evrimsel açıdan avantaj sağlamıyordu. Uzun kuyruklu bir tavus kuşu hem kolay av olabilir hem de uçmak için zorlanabilirdi. Peki, ne oldu da bu tavus kuşlarının kuyrukları bu denli büyüdü? Darwin, oğlu Francis’e bir gün şöyle diyecekti:

“Tavus kuşu kuyruğunun üzerindeki tüy, her gördüğümde beni hasta ediyor.”

Çünkü doğal seçilime bu denli ters düşen bir olay nasıl olur da evrimsel süreçte elenmezdi? Daha sonraları Darwin, kendisini hasta eden bu tavus kuşunun kuyruk sorununu “eşeysel seçilim”le tedavi etti. Eşeysel seçilim, Darwin’in en büyük buluşlarından biri olarak tarihe geçti.

“Doğa eş seçiminde esas görevi dişiye vermiştir. Yani, genellikle dişiler, erkek bireyler arasından eşini seçerler. Örneğin erkek tavus kuşları rengârenk kuyruklarını açarak adeta “Beni seç!” diye haykırır. Sadece tavus kuşları değil, erkek aslanın yelesi veya erkek geyiğin boynuzu da dişiyi cezbedecek süsler arasında sayılabilir. Erkeğin böyle süsler geliştirmesinde en önemli etkenin, dişiye kendini beğendirmek telaşı olduğunu unutmamak gerekir. Çünkü erkek, küçük ama çok sayıda sperm üretir, bu nedenle sperm yapımı için fazla bir yatırım yapması gerekmez, Oysa dişinin yumurtası görece olarak daha büyüktür ve enerjisini yumurtasını beslemek ve korumak için harcar, kendini ispatlamak için diğer dişilerle savaşmaz. Uzaktan bakarak erkeğini seçer. Erkek ise sperm yapımından arta kalan enerjisini kendini dişiye beğendirmek için harcar. Bunu yaparken de savaşır, güç gösterisinde bulunur.”[2]

Denetimsiz Süreç

Fisher, eşeysel seçilimi anlatmak için “denetimsiz süreç” kavramını kullandı. 1930’larda ortaya atılan bu kavram 1980’lere gelindiğinde doğrulandı. Buna göre en cazip erkek, birçok dişiyle eşleşebilir. Erkeğin, enerji bakımından maliyeti düşük olan bu işlevi geri çevirmesinin pek de nedeni yok. Bir kuş popülasyonu için düşünürsek farklı erkeklerin farklı kanat genişliği, farklı bacak ve kuyruk uzunlukları olacaktır. Bütün biyolojik ayırt edici özellikler çeşitlilik gösterir. Yani 100 birey içerisinde her birinin farklı biçim ve boyutları genetik kökenli olarak çeşitlidir.[3] Dolayısıyla uzun kuyruklu erkeklerin uzun kuyruklu çocuklar üretmeye eğilimi yüksek olacaktır. Yani kuyruk uzunluğu değişkendir ve bu özellik kalıtsaldır, böyle olunca da Darwin’in evrim için koyduğu üç kriterden ikisi yerine gelmiştir. Şimdi diyelim ki ortalamadan uzun kuyruklu erkekleri dişiler daha cazip bulmaya başladı. Dişi için uzun kuyruk tercihi söz konusu olunca üçüncü kriter de sağlanmış demektir: seçilim. Böylelikle eş tercihi yoluyla eşeysel seçilim gerçekleşir. Uzun kuyruğu tercih eden dişiler, uzun kuyruklu erkeklerle eşleşmeye eğilimli olacaktır. Erkekler de kendilerine hayran bu dişileri geri çevirmeyeceklerdir. Eşleşmeden sonra yavrular

meydana gelecek ve onların erkek çocukları babalarından kalıtımsal olarak aldıkları özelliklerle ortalamadan uzun kuyruklara sahip olacaklardır. Eskiden ortalama olarak kabul edilen kuyruk uzunlukları yenileriyle kıyaslandığında ortalama kuyruk uzunluğu artacaktır. Çünkü dişi, uzun kuyruk seçiminden yanadır. Burada önemli bir soruyu sormak gerekir: Dişilerin uzun kuyruk seçimi kuşaklar boyunca sürecek mi? Burada uzun kuyrukluk, kalıtımsal olarak bir sonraki kuşağa aktarılırken dişinin uzun kuyruk beğenisi de kalıtımsal olarak bir sonraki kuşağa aktarılmaktadır. Kısacası yeni kuşağın dişileri de anneleri gibi uzun kuyrukları tercih edecektir. Burada genetik olarak karşılıklı ilişki söz konusudur. Fisher'in bu denetimsiz süreci ebeveynlerin yaptığı eş tercihi yoluyla çocuklarda da görülecek, eşeysel nitelikler ve eşeysel tercihler arasındaki genetik korelasyon tarafından yönlendirilecektir. Bu ince ve sezgisel olarak zor algılanan ilişki, ancak 50 yılda kanıtlanabilmiştir. Böylece, uzun kuyruğa yönelik eşeysel tercih, tercih edilen özellik üzerinden genler yoluyla diğer kuşaklara aktarılmıştır. İşte bu aktarım, 'denetimsiz süreç'e olumlu geri besleme gücü ve evrimsel ivme kazandırmaktadır.[4]

Eşeysel seçilimin bu denetimsiz sürecini eğer biz kuş değil de ilk insanlara uygularsak nasıl bir sonuç çıkar? Örneğin sakallı erkeği seçelim. Eğer atalarımızın erkeklerinde sakallılık açısından bir fark varsa ve bu sakallılık genetik olarak kalıtımsalsa eşeysel seçilimin üç koşulundan ikisi tamam demektir. Bundan sonra üçüncü koşul olan, dişilerin hangi nedenle olursa olsun sakallı erkekler için eşeysel tercih geliştirmesi olacaktır ve böylelikle hem bu özellik bir sonraki kuşağın erkeklerine geçecek hem de bu beğeni bir sonraki kuşağın dişilerine geçmiş olacaktır. Burada hem sakallılık hem de sakallılık beğenisi genetik olmalıdır. Eğer bir özellik genetik olarak kalıtımsal değilse bir sonraki kuşağa geçmesi pek olası değildir.

Erkekler kur yapar, dişiler seçer.

Birçok türde eşeysel seçilimin temelini dişiler oluşturur. Erkekler kur yapar, dişiler seçer. Bunun nedeni olarak dişilerin yumurta sayısının erkeklerin spermine oranla çok az olması gösterilmektedir. Erkekler yumurtaları döllemek için rekabete girerken dişiler az olan yumurtaları için bu erkekler içinde en uygun olanı seçmeye çalışır. Bu durumda erkekler daha çok dişiye sahip olmayı, yani niceliği; dişiler ise erkeğin kalitesini,

yani niteliği öne çıkarmak için rekabet ederler.[5] Buna herkesin onay verebileceği bir örnek verebiliriz: Eğer bir erkeğe birliktelik için 10 güzel kadın verilirse muhtemelen bu erkek bu kadınlardan hemen hemen hepsi ile birlikte olmak isteyecektir. Oysa bir kadına birliktelik için 10 erkek verilirse muhtemelen bu 10 erkekten yalnızca biri ile birlikte olmak isteyecektir. Çünkü kadın cinsel ilişkiden öte duygusal ilişki için erkekle birlikte olmak ister, az sayıdaki yumurtasını doğal olarak başkalarıyla paylaşmak istemez. Oysa erkek, cinselliğe kadın gibi bakmaz. Erkek için kadın bir nesneden ibarettir ve milyonlarca sperm onlarca kadına yetebilecek düzeydedir. Kadın, uyum yeteneği yüksek erkeği cezbedebilmek için kendini erkeğin bakışıyla yeniden biçimlendirir. Erkek de uyum yeteneği yüksek kadınları cezbedebilmek için kadının istediğini kadına vermek için çabalar.

Uyum yeteneği yüksek kadınlar genellikle iri göğüslü ve iri kalçalı idiler. Uyum yeteneği yüksek erkekler ise uzun boylu ve güçlü erkeklerdi. Bu genel uyum yeteneklerinin yanında zihinsel yeteneklerin seçilimini de göz önünde bulundurmalıyız. Kısacası uyum yetenekleri yüksek olan erkek ve kadınlar potansiyel seçim alanı içerisinde yer aldılar. Bu durumda sanki kadın-erkek arasında seçilim yönünden bir eşitlik varmış gibi görünebilir. Oysa bu seçilim alanı için şunu söyleyebiliriz: Her ne kadar erkek, uyum yeteneği yüksek kadınları beğense de sonuç olarak seçime son noktayı koyan kadın olacaktır: uyum yeteneği yüksek, güzel kadın. Çünkü kadının az sayıda yumurtası vardır ve uyum yeteneği yüksek erkekler içinde kendine en uygun olanını seçmek zorundadır. Cinselliğin erkek ve kadın için ayrı anlamlar taşıdığını biliyoruz, bu konuya ileriki bölümlerde değineceğiz.

Cinselliğe harcanan enerji

İnsan türünün erkekleri ve kadınları zaman ve enerjilerinin büyük bölümünü seksüel stratejiler geliştirerek harcar. Tiyatro, müzik, edebiyat, resim, heykel, spor vb. olguların birçoğu seksüel stratejiler olarak sıralanabilir. Denetimsiz seçilim sürecinde bu tür stratejiler kişinin uyum yeteneğini gözler önüne sermek için bir yol olabilir. Yüksek uyum yeteneği geliştirmek için yüksek cinsel stratejiler geliştirmek gerekiyor. Bunun için çok enerji harcamak hatta birinci olmak gerekiyor. Birinci olmak için vücut ağırlığının yalnızca % 2'sini oluşturan, ancak aldığımız oksijenin % 15'ini kullanan beynimizi çalıştırmalıyız. Yöneleceğimiz davranış, yüksek uyum

yeteneğimiz için cinsel strateji geliştirmemizi sağlar. Bunun için erkek bireyler genellikle enerjilerinin veya beyinlerinin büyük bir kısmını cinselliğe ayırırlar. Sporda, müzikte tiyatroda, resimde, kısacası her alanda en iyi olmak isterler. Kadın bunların en yeteneklisini seçmek ister. Bu kişiler kendi "ben"lerini ortaya koymada oldukça başarılıdır ve kadın bu "ben"in içine girme eğilimindedir. Çünkü kadın kol ve bacağını nasıl kendi uzvu olarak görüyorsa yetenekli erkeği de kendi uzvu olarak görür.

Makyavelist zekâ teorisine göre, zihinlerimiz yalan söyleme, aldatma, çalma ve birbirimizi kandırma gibi bencil nitelikler yönünde evrilmiştir.[6] Kadın, kendi uzvu olarak gördüğü erkeğin bencilliğinden yararlanır. Bencil bir erkek, kendine eş bulduğunda, bencillik artık erkeğin değil, ailenin bir özelliği olmaktadır. Artık erkek bencil değil, aile bencildir ve kadın da doğal olarak bu bencilliğin içinde yaşam alanı bulabilmektedir.

İnsan türünün erkekleri enerjilerinin büyük bir bölümünü cinsel stratejiler geliştirmek için harcar. Bu yüzden erkekler kadınların tercih alanı içine girmek için çeşitli seksüel stratejiler geliştirir. Nasıl yırtıcılar avlarına onların sevdikleri cazip yiyeceklere benzer yemlerle tuzak kuruyorsa erkekler de kadınların hoşlanacağı niteliklerle kendilerini donatarak kadınların kendilerini seçmeleri için tuzak kurabilmektedir. Böylelikle kadının seksüel tercihi erkeğin fiziksel ve ruhsal yapısında değişiklik yaratmaktadır. Özellikle çeşitli kokuların sürülmesi, popüler kitapların okunması kadınların çekici bulabileceği özelliklerdir ve kadınlar bu özelliklere sahip erkeklerle seks yapmak isterler; çünkü yüksek uyum yeteneği ve çekicilik sinyallerine karşılık vermeye yönelik duyarlılıklar evrimleşmeye eğilim gösterir.[7]

Michael Ryan, Orta Amerika'da çeşitli kurbağa türleri üzerinde yaptığı araştırmalarda dişi kurbağa kulaklarının en çok erkek çiftleşme çağrılarına uygun frekanslara duyarlı olduğunu buldu. Eğer bir türün dişilerinin kulakları en iyi 800 Hertz'de duyabiliyorsa o zaman erkekler 800 Hertz'lik sesler üretmeye eğilimlidirler. Bu çok mantıklıdır, çünkü bu dişiler, Orta Amerika ormanlarında kendilerine uygun eşlerin yerini tespit edebilmek için bu çağrılara ihtiyaç duyar. Yanlış frekansta ses çıkaran erkek kurbağaları dişilerin duyması ve bulması güçleşeceğinden, erkeklerin çiftleşmesi ve üremesi zorlaşacak ve onların ses perdesi uygun olmayan genleri kendileriyle birlikte yok olacaklardır.[8] Bu durumu insanlara

uyarladığımızda bencil genlerin kadınlar için uygun frekans aralığında bulunduğunu; oysa özverili genlerin bu frekansın dışında kalmasıyla yok olacaklarını düşünebiliriz. Bugün insanlığın büyük bir bölümünün bencil oluşunun temel nedeni belki de budur.

Pleistosen (1,8 milyon-10 bin yıl önce) ve Holosen (10 bin yıl önceden günümüze) dönemde eşeysel seçilim

Atalarımız öteki sosyal primatlar gibi, yırtıcılara karşı koymak için küçük, gezici klanlar halinde yaşadılar. Birbirinden ayrı gruplar ayrıca akrabaydılar.[9] Son verilere göre grup içerisindeki genç kadınlar diğer gruplardaki erkeklere kaçıyorlardı. İlk insanların coğrafi hareketleri hakkında elde edilen bulgular, kadınların doğdukları yerleri kendi tercihleriyle terk ettiğini gösteriyor. Araştırmaya göre, ilkel kabilelerdeki erkekler doğdukları yeri terk etmezken, kadınlar eş bulmak için başka kabilelere gidebiliyordu.[10]

Pleistosen dönemde kadınlar, gündüzleri kendilerini ve çocuklarını beslemek için bitki toplayıcılığı (meyve, sebze, yumru kök ve kabuklu yemişler) yapıyor olmalıydılar. Erkekler ise günlerini avcılıkla geçiriyor, genellikle elleri boş geliyorlardı. Oysa kadınlar genellikle eli dolu geliyordu ve grubun bütün üyeleri haftada bir gelen etten çok, bitkilerle besleniyordu.[11]

Birçok primat türünde, bir ortamda yiyeceğin dağılımı, dişilerin dağılımını; dişilerin dağılımı erkeklerin dağılımını ve sonuç olarak erkeklerin dağılımı da çiftleşmenin biçimini belirlemektedir. Eğer yiyecek çok dağınık bir ortamda bulunuyorsa o zaman dişiler kendi başlarına yiyecek peşinde koşarlar ve erkekler, yalnız kadınlarla beraber olmak için, sağa sola dağılırlar. Bu durum tek eşliliğe yol açar. Tek tek eşleşme daha çok Asya maymunları, bazı lemur türleri ve Afrika ve Güney Amerika maymunlarında görülmektedir. Yiyeceğin birçok dişiye yetecek kadar bulunabildiği durumlarda ise dişiler, yiyeceği bulmak ve yırtıcılardan korunmak için gruplar halinde bir araya gelirler. Bu dişi grupları çok büyük olmadığı sürece tek bir erkek, gruba -diğer erkekleri yaklaştırmayarak- tek başına cinsel olarak sahip olabilir. Bu tek erkekli “harem sistemi” hamadryas maymunları, kolobus maymunları, bazı langurlar ve goriller arasında yaygındır. Yiyeceğin daha büyük parçalar halinde bulunduğu yerlerde dişiler tek bir erkeğin sahip çıkamayacağı kadar büyük gruplar

meydana getirirler. Buralarda erkekler koalisyonlar kurarak daha karmaşık, çok erkekli, çok kadınlı gruplar oluştururlar. Bu durum daha çok bazı babunlarda, çember kuyruklu lemurlarda, uluyan maymunlarda ve şempanzelerde görülür. İnsansı atalarımız da büyük olasılıkla eşeysel seçilimin karmaşıklaştığı böyle büyük gruplar halinde yaşıyorlardı.[12]

Bu durumda primatlarda dişilerin erkek seçimi hangi yönde olmuştur? Hangi özelliklerin tercihi söz konusudur? Primatlarda üç çeşit dişi tercihi saptanmıştır: Kendilerini ve bebeklerini diğer erkeklerden koruma yeteneği olan güçlü erkekler, kendileriyle bol bol ilgilenen ve çocuklarına göz kulak olan erkekler ve belki genetik çeşitliliği arttırma adına, grup dışından gelen yeni erkekler.

Şempanzeler ve bonobolar çok erkekli ve çok dişili yaşamaktadır. Eşeysel seçilimin şiddetli ve karmaşık olduğu bu topluluklarda acımasız sosyal koşullar altında tercih kaba kuvvetten ziyade sosyal zekâya bağlıdır. Her iki cins de rekabet halindedir. Eşeysel ilişkiler haftalar hatta yıllar içerisinde gelişir. İlk atalarımız da muhtemelen böyle bir eşeysel ilişki içerisindeydiler. Tek eşlilik de muhtemelen yoktu, onun yerine “seri tekeşlilik” denilen tek eşli bir dizi ilişki yürütülmekteydi. İlişkiler dostça bitmiş olabildiği gibi, belki de bir eşin ötekini reddetmesi ya da öldürmesiyle sonuçlanmış olabilirdi. Sonuç olarak burada da kadınlar, var olan erkek eşlerden uyum yeteneği yüksek erkeklerle eşleşmeye meyilliydiler. Erkekler de mümkün olduğunca çok kadınla eşleşmeye çalışıyordu. Kuşkusuz uyum yeteneği yüksek erkeğin birçok kadınla eşleştiği ve tür içinde bu yüksek uyum yeteneği yüksek olan erkeğin genlerinin popülasyon içindeki frekansının arttığı söylenebilir. Bu erkeğin özelliklerinden birkaçı da uzun boylu ve güçlü olmasıydı. Çünkü son üç milyon yıl içinde insan türünün boyu hemen hemen iki katına çıkmış ve kaslı bir yapıya kavuşmuştur. Bundan dolayı seçilen erkeğin özelliklerinden biri de uzun boylu ve güçlü olması olabilir.[13]

Uzun boylu ve güçlü erkeğin seçilimi kadın için avantaj gibi gözükse de uzun ve güçlü erkeğin kadını korumaya yönelik bu özellikleri kadının kendisine ve çocuğuna da yönelebilirdi.[14] Uzun boylu ve güçlü erkeğin şiddet eğilimi gösterme ve kadın için tehdit unsuru olma olasılığı da vardı. Bugün kadınlara yöneltilen şiddetin altında yatan temel neden milyonlarca yıldır kadının uzun boylu ve güçlü erkeğin yanında şiddet eğilimli erkeği de

seçmiş olması gösterilebilir mi? Çünkü geçmiş dönemlerde şiddet, yaşamda kalmanın unsurlarından biriydi. Şiddet hem yiyeceğin bulunmasında hem de kadını korumada başlıca unsurdu. Bu nedenle günümüzde şiddet, yaşamda kalma unsurlarının başında gelmese de, evrimsel ataletten dolayı seçilmiş olan şiddet genleri günümüzde de kendini sıklıkla göstermektedir. Kadın, milyonlarca yıl önce kendini ve çocuklarını koruması ve beslemesi için seçtiği şiddet eğilimli erkeğin bugün kendisine şiddet göstermesini anlamsız bakışlarla izlemektedir.

Atalarımızın eş seçiminde sanat

"İlk sanat eseri nedir?" diye sorulursa bu soruya "el baltalarıdır" yanıtını verebiliriz. Kuşkusuz bu el baltaları sanat için değil, avlanmak ve avları parçalamak için üretildiler. İki buçuk milyon yıl önce el baltaları küçük kayalardan parça koparılarak yapılıyordu. Parça koparma ilk başlarda pek özensizdi. Ancak yıllar içerisinde bu iş bir sanata dönüşmeye başladı. Çünkü öylesine ince işlenmiş el baltaları ortaya çıktı ki bu işe özel zaman ayrıldığı belliydi. Bu araçlar genellikle vahşi hayvanları öldürmek için kullanıldığı gibi bu hayvanların parçalanması için de kullanılmaktaydı. Eğer kadınlar parçalama işinde görev edinmişlerse kadınların da bu el baltalarının yapımında bir payı olabileceği düşünülebilir. El baltaları yaşamanın gereksinimlerinden biri olmuştu. Kadınların seçeceği bir erkek tipi varsa bu muhtemelen en iyi el baltasını yapan erkek olmalıydı. Sanatın insan türünün bir özelliği olmasında kadınların sanatçı erkekleri tercih etmesi olasılığı ağır basmaktadır.[15] Sanatın yanında bir de bilim üreten insanlar vardır. Oysa onların seçilimi sanatçılar kadar yüksek düzeylerde olmamıştır. Hatta bilim yenilik getirdiği ve eski düzeni değiştirdiği için bilim insanına karşı bir karşı duruş da sergilenmiştir. Psikanalizin kurucusu Freud da bu karşı duruşlara karşın bilim üretmiş ve bilinçaltı kuramını ortaya atmıştır.

Freud ve Eşeysel Seçilim

Geoffrey Miller'in "Sevişen Beyin" adlı kitabı önemli bir kaynaktır; ancak, eşeysel seçilimin psikolojisine dair çok eksik yönleri vardır. Freud'un eş seçimine dair psikanalitik kuramlarına kitabında yer vermeyen Geoffrey Miller: "Eşeysel seçilim, bilinçaltı güdüsüne değil, evrimsel işleve dair bir teoridir. Bazı insan yeteneklerinin karşı cinsten eşleri cezbedebilmek için evrimselleştiğini söylediğimde, aslında olan bitenin

arkasında bir tür Freud’cu cinsel güdünün işbaşında olduğunu iddia etmiyorum.” der ve ekler:

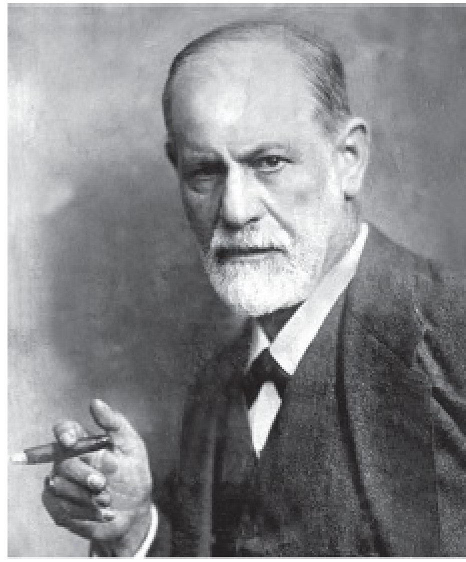
“…çocuklar da kur yapmada işe yarayan türden birçok benzer strateji geliştirir. Bu tür durumlarda gizlenmiş bir seksüel güdü yoktur. Bence bu nokta Freud’un Oedipus ve Elektra kompleksi dediği hipotezlerinde yanıldığı noktadır…”

Bu görüşler, Freud’un düşüncelerinin yanında oldukça gerici kalmaktadır. Aslında içgüdülerin egoya baskısını burada da görüyoruz. Egosu yeterince gelişmemiş bireyler içgüdülerini göremediği gibi, bu içgüdüleri açığa çıkaran insanlara karşı da bir tepki göstermektedirler.

PSİKANALİZ VE BİLİNÇALTI KURAMI

“İtirazlarınız bir anlam taşımaz.”

Sigmund Freud

Sigmund Freud

(6 Mayıs 1856 – 23 Eylül 1939)

Freud psikanalizi, pratik bakımdan bazı sinir hastalıklarının tedavisinde kullanılan bir yöntemdir; kuramsal bakımda ise bilinçaltını inceleme metodudur. Psikanaliz, adından da belli olacağı gibi, insanın ruh dünyasını meydana getiren unsurları ayırmaya çalışır. Bilinçaltının insanın özü olduğunu kabul eder.[16]

Freud üzerine Türkiye'de yapılan çalışmaların kısıtlı olması bizim Freud'u anlamamızı güçleştirmekle kalmamakta, çeşitli yayın organlarının çarpıtmaları Freud'u yanlış anlamamıza neden olmaktadır. Psikanalizin bilimsel düzlemde ölçülebilir bir olgu olmaması da bu çarpıtma ve yanlış anlaşılmaları beslemektedir.

Psikanalizin Bilimselliği

İnsanın birey oluşu yani kendisini tanıması, kendine ilişkin bilgiyi kavraması gerekir. Kişi yalnızca kendini tanımakla kalmamalı evrimsel süreçte türlerin nasıl evrimleştiğini de özümsemelidir. Çünkü kişinin kendi yaşam sürecini belirleyen etmenlerin birçoğu bize evrimsel süreçte miras kalmıştır. Evrimsel süreçle birlikte zihinsel süreçleri de kavramamız ve çözümlememiz gerekmektedir. Buna dair ilk kapsamlı ve bilimsel bilgiyi bize sunan Sigmund Freud olmuştur.

Psikanalitik kavramlar insan davranışlarını anlatabilir, ama bu anlatımların bilimselliğini kanıtlamak zor hatta bazen olanaksızdır. Yine de Freud, "insanın her davranışı açıklanabilir" görüşünü savunmuştur.[17]

Freud'un kavramları sinema, roman, tiyatro, televizyon gibi unsurlarla gereğinden fazla basitleştirilerek yanlış yorumlanır oldu. Köpekten korkan hasta, beş yaşındayken köpek tarafından ısırıldığını, psikanaliz yoluyla hatırlayınca, iyileşeceğini ve artık köpekten korkmayacağını sandı. Bu tür bir tedavi yöntemi psikanalitik görüşte, psikoloji ve tıp bilimlerinde ve yaşamda yoktur. Freud bunu bizzat hastalarında denemiş ancak kişiyi dertlerinden kurtaramadığını görmüştür.[18]

Psikanalizin anlaşılamamasının bir nedeni de psikanalitik sonuçların bilinçaltı ile yani hatırlanmak istenmeyen olaylarla ilgili olmasıdır. Örneğin bizler hayal kuruyoruz. Bu hayalin kökeninde bir içgüdünün, dürtünün, gereksinimin yattığını bilmiyoruz; çünkü bilmek istemiyoruz. Bir başkası da söylese inanmıyoruz. Söyleyene kızıyor, başlıyoruz kendimizi

savunmaya.[19] Çünkü bilinç, güdüleri bir ayna gibi yansıtma işleviyle evrilmemiştir. Bilinç, daha çok çevreden ve içten gelen, duyularımızla algıladığımız ve sinirsel akımlarla beyne ulaşan duyuları birbirleriyle karşılaştırmak, bağdaştırmak ve anlam vermek için evrilmiştir.[20] Bilincin görevi güdüyü toplumsal ortama ayak uyduracak biçimde biçimlendirmektir. Güdülerin istekleri sosyal çevreye veya topluma uygun değilse bilinç bu istekleri bilinçaltına iter. Bu nedenle güdüsel istekler bilinç tarafından olduğu gibi kabullenilemez.

Bazıları endişelenir, bazıları korkar, bazıları sinirlenir; ancak bu duyguların altında yatan temel nedenleri bilmezler. Örneğin endişelenmek: Bir kadın kocasını beklerken çok endişelenir. O kadar endişelenir ki “Başına kesin bir şey geldi.” der ve daha da endişelenir. İyice meraklanır. Gözünün önüne kocasının kanlar içinde yatmış, kolu bacağı kopmuş ve ölmüş hali gelir; deliye dönecekmiş gibi olur. Oysaki kocası yarım saat gecikmiştir; çünkü toplantısı vardır ve önceden bunu söylemiştir. Kişi neden bu denli endişelendiğini bilmiyordur. Ama Freud bunu biliyordur: Kadın bilinç altında “Gelmese şu adam.” diyordur. “Bir kaza oluverse de gelmese. Kocamdan kurtulmalıyım.”[21] Oysa kişiye “Endişelenmenin altında yatan neden budur.” dediğimizde kişi bunu kolay kolay kabullenmeyecektir. Çünkü toplumsal işleyiş bunu reddetmektedir. Topluma uymayan davranışları düşünmek yasaktır. Bu yüzden bu düşünceler bilinçaltında durmak zorundadır.

Psikanalizde psikanalitik sonuçlar bu yüzden kişi tarafından kabullenilebilir olgular olmayabilir. Freud’u anlamak istemememizin altında yatan temel neden de budur. Öyle ki Freud’u anlamamakla yetinmemişler onu karalamak için her türlü olumsuzluğu yapan biri olarak göstermeye çalışmışlardır. Ama artık gerçekler gizlenemeyecek kadar açık ve bilimsel olarak -en azından bilinçli birey için- karşımızda duruyor. İnsan denen canlı bu gerçekleri algılayabilen canlıdır. Biz bilinçli bireyi bu olguları algılayan biri olarak kabul ederiz. Kısacası insan, güdüsünü çözebilen ve sonuç olarak kendisiyle yüzleşebilen bir canlıdır.

Karşıtların Birliği

Psikanalizi anlamak için bazı olguları derinlemesine incelemek gerekiyor. Bunların en başında “karşıtların birliği” ilkesi geliyor.

Hegel’e göre her dönüşümü oluşturan şey, karşıtların savaşımıdır.[22] Hereklitos ise “Bir nehirde iki kere yıkanılmaz.” demiştir. Biz de “Aynı insan, bir havuzda iki kere yüzmez.” diyerek değişenin yalnızca nehir değil, insan olduğunu da vurgulamış olalım.

Karşıtların birliği ilkesinde biri, bir diğerini de içerir. Aynı kişiye yönelik sevgi ve nefretin bir aradalığında da aynı kişiye yönelik karşıt duyguların bir aradalığı vardır. Belli koşullarda, bu iki duygudan biri, diğerine dönüşür. Zaten Freud’un, dürtülerin temel özelliklerinden biri olarak andığı şey de, bir dürtünün karşıtına dönmesidir. Yüceltme olgusu da, bir görünenin ardında bir başkasının olduğuna işaret eder: Kumdan kale yapmaktan hoşlanma veya çamurdan heykel yapma sanatının arkasında, dışkıyla oynama; cerrahlığın arkasında, sadistik kesme arzusunun olabileceği gibi. [23]

İnsanın davranışlarını belirleyen olguların kökeninde doğuştan gelen güdüsel davranışlar ve daha sonradan çevreden edinilen uyarılar ve kurallar yer almaktadır. Evrimsel süreçte oluşan güdüsel davranışlar sonradan edinilen uyarılar ve kurallarla karşı karşıya gelmekte veya çatışmaktadır. Bu çatışma yani karşılıklı diyalektik, insan davranışlarının oluşmasında başlıca rol oynamaktadır. Aslında bütün bu etkileşimlerin kaynağı başka etkileşimler yani poliyalektik unsurlar tarafından tetiklenmektedir. Örneğin güdüsel bir davranışımız sosyal çevre tarafından kabul edilemez ise bu davranış bilinç tarafından bilinçaltına itilmektedir. Çünkü bu davranışın ortaya çıkması durumunda kişi bağlı bulunduğu topluluk tarafından dışlanacaktır. Kişi bu yüzden iç çatışmayla karşı karşıya kalmakta ve poliyalektik unsurların tümünü gözden geçirerek bu davranışın ortaya çıkıp çıkmaması için karar vermektedir. Örneğin güdü, sokakta çırılçıplak dolaşmak isteyebilir. Ancak bilinç bu isteği yerine getirmez. Çünkü yerine getirdiği an topluluk tarafından normal olmamakla suçlanır ve dışlanır. Bazı güdüsel istekler var ki bu istekler bilinç tarafından hatırlanmak istenmez. Bu olaylar geçmişte yaşanan kötü olaylar olmakla birlikte güdüsel bazı istekler de olabilir. Bu isteklerin büyük çoğunluğunu cinsel istekler oluşturmaktadır.

Çatışmadan bilinç güçlü çıkmak zorundadır. Çünkü toplumsal yaşamı bilincin istekleri yaşatır. Ancak bu çatışmada her zaman güdü kazanır. Bu durum size tuhaf gelebilir. Yani “Güdü her zaman kazanıyorsa toplumsal

yaşam nasıl ilerliyor?” sorusu yanıtsız kalabilir. Bilinç bu duruma bir kılıf hazırlamıştır. İstekler topluma uygun hale getirilip güdünün kazanması sağlanmaktadır.

Sevdiğiniz birine ondan nefret ettiğinizi söyleyebilirsiniz. Birini dövmek isterken öpebilirsiniz. Birini istemiyorsanız onun yokluğunda endişelenebilirsiniz. Birini istiyorsanız ondan çekinebilirsiniz. Aşk nefreti, nefret aşkı doğurabilir. Bu karşılıklı çatışma sürüp gider. Ancak sonuç olarak güdüler kazanır. Çünkü karar verirken bilinç değil güdü galip çıkar; yani haz. Haz, isteğin ve sevginin temel nedenidir. Birinden haz duyuyorsanız onu istersiniz. Haz duymuyorsanız onu istemezsiniz. Kişinin özellikleri ne olursa olsun istenilen şey hazdır ve sevgi de bu haz ile birlikte biçimlenmektedir.

Haz ve Gerçek İlkesi

Haz ilkesi idde varlığını sürdürür ve anında doyum arar; gerçek ilkesi ise egoda varlığını sürdürür ve dolambaçlı yollara başvurmayı, yeni çareler aramayı öngörür.

Haz ilkesi organizmanın acı veya ağrıdan kaçarak haz aramasını öngörür. Haz ilkesi doğuştan vardır, amacı doyuma ulaşmak ve haz sağlamaktır. Amacını “burada” ve “şu an” ilkesine göre gerçekleştirir. Engellenmeye dayanamaz. Çocukluk yıllarında etkindir. Büyüme ve olgunlaşmayla etkinliği azalır, ama tümüyle ortadan kalkmaz ve yaşam boyu sürer.

Haz ilkesi bu kapsamda idden aldığı enerjiyi bir nehir yatağından geçer gibi akıtmaktadır. Doğumdan ölüme kadar bu enerji akıtılır ve haz ilkesine göre bu akış durdurulmamalıdır. Eğer durdurulursa, örneğin bu nehre baraj yapılıp su akışının önü kesilirse bir süre sonra su, bu barajı dolduracak ve çeşitli kanallardan yoluna devam etmek isteyecektir. Haz ilkesi acı tanımaz, huzursuzluktan kaçınır, sabır göstermez. Çişi gelen biri tuvalete gider, beklemez. Uykumuz geldi mi uyuruz, beklemek istemeyiz. Haz ilkesi dengede durmak ister; bir bakıma denge durumudur. İlkel insanın gelişmemiş ruhsal dünyasını yöneten bu iki ilkeye Freud “acı ilkesi” ve “haz ilkesi”der.[24] Haz ilkesinin hüküm sürdüğü çocukluk döneminde ya hep ya hiç ilkesi geçerlidir.[25]

Gerçek ilkesi ise organizmanın gereksinmelerinin dış gerçeklere göre ertelenmesini veya doyurulmasını sağlar. Doğuştan yoktur. Benliğin gelişmesiyle faaliyet göstermeye başlar, benliğin gelişmesine ve olgunlaşmasına bağlı olarak etkinliği artar. Zamanla, haz ilkesinin etkinliği azalırken, gerçeklik ilkesinin etkinliği artar.[26]

Haz ilkesine göre id, acıya dayanmaz boşalmak ister; gerçek ilkesine göre ise bilinç acıya dayanır ve beklemeyi yeğler. Gerçek ilkesinin buyruğu, anında eyleme geçerek büyük zarara uğramaktansa düşünüp en uygun doyum yolunu aramak ve biraz gecikse de doymaktır. Gerçek ilkesi eninde sonunda haz ilkesine kulluk eder.[27] Sonuç olarak bilinç, güdünün hizmetinde çalışır; yani gerçek ilkesi haz ilkesine boyun eğer.

Ruhsal Ekonomi

İnsanın toplum içinde yaşayabilmesi için, davranışlarında bir süreklilik olması gerekir. Her an değişen, ne yapacağı belli olmayan bir insan varlığını sürdüremez; topluma zarar verebilir. Toplumlar böylelerine deli der. Freud bu sorunları, psikanalitik görüşün karmaşık ve az bilinen bir kavramıyla açıklar: Ruhsal ekonomi. Freud'a göre insan bir enerji yığınıdır. Bedensel hareketler gibi ruhsal süreçler de enerji dağılımıyla oluşur. Örneğin "düşünmek" az miktarlarda enerji tüketimidir. Bedensel bir eyleme geçip daha fazla enerji tüketmektense daha az enerji tüketip düşünmek insanın işine gelir. Ama düşünme de insanı eyleme geçmek kadar bitkin düşürebilir. Taş atmak yorucuysa taş taşıyabilecek bir aracı tasarlamak da yorucudur.

Ruhsal enerjinin kaynağı içgüdülerdir, yani iddir. Doğuştan ruhsal enerji tümüyle içgüdüseldir; dolayısıyla kaygan, yaygın, kaypak ve dizginlenmemiş bir sel gibidir. Başıboş akan bu kaygan yığın, gelişmesiyle ayrışmaya, belirli ruhsal ve bedensel işlevlere bağlanmaya, içgüdüsel niteliklerini yitirip yansızlaşmaya başlar. Önceleri her türlü süreç ve organa yayılıverirken, sırasında çok katı ve kaypakken, esnekleşir ve istikrar kazanır. Ruhsal enerjinin gelişmesiyle gösterdiği bu değişim sayesinde, bir zamanlar ne olduğu belirsiz sesler çıkaran bebekten şiirler yazan şair doğar; her dilediği yaramazlığı yapan yumurcak, titiz bir bilim adamı olur.[28]

Bağlanma

İnsan bir enerji yığınıdır dedik. Doğuşta yığın halinde boşalan kaygan enerji çeşitli kanallara doğru ilerlemeye ve çeşitli nesnelere bağlanmaya başlar.[29] Gökçe Cansever bu konuya bağlantılı olarak şu örneği verir:

"Aşık olmak ruhsal enerjinin bir başka türü. Bazı kişiler sırılsıklam âşık olur, pek az tanıdıkları birine. Bir iki kere görmüşler, belki üç dört kez konuşmuşlardır. O insanı yakından tanıyanlar, çoktandır huzursuz olduğunu sezmiştir. Zaten aranıyordur. Doymamış cinsel içgüdü, sevme ve sevilme gereksinimi askıda, hiçbir kişiye (nesneye) yönelmeden dolanıyordur iç dünyasında. Sonunda biraz ilgi gördü diye içgüdü boşalıverir. Âşık olan "Çok seviyorum, çok bağlıyım." der. Çok bağlıdır çünkü başıboş ve kaygan cinsel içgüdü şimdi kendi dışındakine yapışmış, bağlanmıştır. Böyle âşık olanların diğer ruhsal süreçleri de aynı biçimde bağlanır. Önceleri telaşlı, heyecanlı, yerinde duramayan, ters ve sinirli olan insan sakinleşir. Tüm yaşamını, düşüncesini, planlarını âşık olduğu kişinin hayali yapılandırır. Dıştaki bir nesneye bağlanan cinsel enerji, onun içindeki ruhsal süreçleri de tümüyle kendine bağlamayı başarır. "Ya o ya da hiçbiri" ilkesi yönetir fazla âşık olan insanın ruhsal dünyasını. Yaygın enerjiyi çeşitli nesnelere yöneltip bağlayabilenler böylesine âşık olamaz."

Var olan enerji nehirde akmak veya çeşitli nesnelere bağlanmak zorundadır. Gecikmiş, ertelenmiş, bir kenara itilmiş enerji yığınları daha sonradan kendini çeşitli biçimlerde boşaltmayı gerçekleştirir.

Gerçeğin Algısı

Dış uyarıları ego algılar. Örneğin yeni doğmuş bir çocuk ilk başlarda gerçeğin farkında değildir; çünkü egosu henüz gelişmemiştir. Tek gerçeklik kendisidir. Uyarılar dıştan ve içten gelebilir. Kapının zili, köşedeki koltuk, çiçek kokusu, suyun sıcaklığı dıştan; açlık, uyku, kıskançlık, düşünce, öfke, sevgi, içten gelen uyarılara örnektir. Ego dıştan gelen uyarıları analiz eder ve bir anlam vermeye çalışır. Anlam kazanan her uyarı algıya dönüşür. Dış gerçeklik ile algı ne denli uyuşuyorsa ego da gücünü o denli ortaya koymaktadır. Sağlam egolar gerçeği nasılsa öyle değerlendirir. Ağacı denizle; öfkeyi sevgiyle karıştırmaz. Öfkenin öfke; ağacın ağaç olduğunu bilir. Sağlam ve güçlü egolar çelişkilere düşmeden gerçeği oldukları gibi algılar. Gerçeği ikiye ayırabiliriz: İç ve dış gerçekler. Dış gerçekleri nasıl algılıyorsak iç gerçekleri de öylece algılamamız gerekir. Kıskanıyorsak kıskançlığımız bir gerçektir. Kıskançlığımızı yok sayıp kendimizi sevgi

dolu sanmamamız gerekir. Bir insanın sağlıklı veya sağlıksız oluşunu iç ve dış gerçeklikleri değerlendirme yeteneği ile anlayabiliriz. Güçlü ego gerçeği olduğu gibi algılar. Gerçeklerden kopan bir insan (ruh hastası) iç gerçeklik ile dış gerçeklik uyarılarını birbirine karıştırabilir. Algılamayı uygun bulduğunu algılar, uygun bulmadığını algılamaz. Kendine uygun olmayanı yok sayar. Bazıları karıncaları casus olarak görebilir; bazıları kendilerine olmayan insan tipleri yaratıp onlarla konuşabilir. Ruh hastaları dış gerçeklikleri yok sayıp kendi iç gerçeklerini dış gerçek yapabilir. Ego güçsüzleştikçe en temel görevi olan doğru algıyı yerine getiremez olur. Algıladıklarıyla gerçek algı arasında kopuklular meydana gelir. Dilediğini algılar dilemediğini algılamaz. Algı nesnelliğini yitirmiş, öznelleşmiştir. Ego kendince algılar ve bu algının kendine uygun olanını seçerek alır. Bu seçimde içgüdüler, istekler, tutumlar, inançlar önemli roller oynar. Bu kapsamda egonun iç algısı idin gereksinimlerine göre biçimlenir. Algıların seçilişi nesnelse güçlü, öznelse güçsüzdür.[30]

Bir denek yıllarca kör gibi yaşadığını ve daha sonraları gözlerinin gerçeklere açıldığını şöyle anlatır:

“Etrafımda bir kabuk var derdim. Bir örtü veya içine dönük. Dikkat ediyorum o zar gibi şeyi yırttım. Yahu ilk defa bir şeye baktığımda o şeyi görüyorum ve o şeyi düşünüyorum, yani yaşıyorum. Önceleri ben şu çakmağa bakıyorum derken aslında bakmazdım, yan gözle bakardım, onu yaşamazdım. Mesela İzmit’e giderken yolda dağlar, ağaçlar, tepeler falan bir şeyler var işte; onlara bakardım ama görmezdim, yani ağacın yeşilliğini, çiçeği, dağı şöyle açık seçik, billur gibi yaşayamazdım. Hep bir şeyler vardı, hep böyle içine dönük bir torba gibi vır vır bir şeyler vardı içimde. Her şeyi, yani kendi dışımdaki her şeyi yarı gözle görürdüm. Geçen gün giderken baktım dağlara, meğerse ne güzelmiş. Ağaçlar ne güzelmiş. İlk defa görüyorum etrafımda benden başka bir şeyler olduğunu. Güzeli de görmezdim. Bak buldum. Tam algılamazdım, yarı algılardım da bir de görüyorum sanırdım. İşte şimdi bunu yaşamak istiyorum, yani ne varsa onu tam açık seçik algılamayı istiyorum…”

Bu denek dış gerçekleri algıladığını ve artık bu gerçeklerle yaşadığının ayırdına varmış. Bir de iç gerçeklikleri algılama var. Zor olan da bu iç gerçekleri algılamak ve onlarla yaşamak. Ancak onları kabullenmek işimize gelmiyor. Çünkü onları bilmemek bizi rahatlatıyor.

Gerçekliği algılamayan insan aynı zamanda yaşamda var olan gerçekliklerin de kendisinin düşü olduğunu sanır. Düş sandığı bu gerçeklikle istediği gibi oynayabileceğini düşler. Freud'un "gündüz düşleri" dediği şey bu olsa gerek.

Freud'un Topografik Kuramı

Freud, topografik kuramında, ruhsal yapıyı bilinç, bilinçaltı ve bilinçdışı gibi belirli bilinçlilik düzeylerine ayırır. Bu bilinçlilik düzeyleri, beyinde yer alan anatomik yapılar olmayıp, bireylerin gerçekleştirdikleri zihinsel etkinliklerin ne derece farkında olduğunu ifade eden kavramlardır.

Algı-Bilinç

İç ve dış uyarıları belleğe gönderen algı-bilinç egonun izin verdiği uyarıları kabul eder; ötekilerini ise anı olarak belleğe kaydeder. İnsanlarda çok çeşitli bellekler bulunmaktadır. Birbiri ile örgütlü olarak çalışan bu bellekler gerçek veya gerçek dışı olabilir. İlkel, hayalimsi görüntüdeki anılar belleğin en altında; karmaşık ve gerçeğe bağlı anılar belleğin en üst düzeylerinde yer alır. Tek bir uyarı yüzlerce anıyı canlandırabilir. Yaşamda karşılaştığımız her olay bize değişik anılarımızı hatırlatabilir. Bazılarının algı düzeyleri çok yüksek olabilir; bu durumda bu bireyler algıyı azaltma yöntemine gidebilirler. Örneğin öfkelendiğinde, sinirlendiğinde uykuya dalmak isteyen çok insan vardır. Uyku ile algıyı en aza indirirler.[31] Dış uyarıları uyku ile azaltmaya çalışanlara karşın, iç uyarılardan rahatsız olanlar da vardır. Onlar da dış uyarıları çoğaltmak için yüksek seste müzik dinlerler, film izlerler. İç uyarılardan kendilerini uzaklaştırmaya çalışırlar. İnsan karşıtların birliğini dengede tutmak için çabalar. Bu çaba insanları inişli çıkışlı bir yaşama sürükleyebilir.

Bilinç ve Bilinçaltı

Ruhsal dünyanın en üst bölümünde algı-bilinç alanı yer alır. Bunun altında ise bilinçaltı ve bilinçdışı gelir. Ruhsal enerji bilinç eşiğini her zaman aşamaz. Bilinçaltındaki olayların bilinçlenebilmesi için gerekli miktarda enerjinin yüklenmesi ve bu olayların bilinç eşiğini aşması gerekir. "Babanızın adı nedir?" denildiğinde hemen aklınıza gelir. Oysa babanızın adı soruyu sormadan önce aklınızda/bilincinizde değildi. Babanızın adı aklınızın bir köşesinde duruyor ve az bir enerjiyle onu bilincinize

taşıyabiliyorsunuz. Bilinçaltı bizim depomuzdur. Sayısız düşünceler, anılar, duygular bu depoda sırası geldiğinde bilinçlenmeyi bekliyor. Siz bütün bu düşüncelerin, anıların, duyguların tümünü birden bilinçlendiremezsiniz. Ancak bir olayın bilincine varıp, ondan sıyrılıp bir başkasının bilincine varabilirisiniz.[32]

Gerçek ilkesinin koşullarına göre herhangi bir olayın zamansız bilinçlenmesini de engellemek zorundayız. Sansür denilen bu olayda karşıt enerji boşalımı gerçekleşir. Böylelikle bilinçlenmesini istemediğimiz olayları denetim altında tutarız. Birine kötü bir söz söylemek gelir içimizden ama kendimizi tutarız. Karşıt enerji ile bu durumu sansürleriz.

Bilinçaltının enerjisi en ufak bir enerji akımıyla bilinçlenebilir, bilinçaltının boşalma düzeyine erişmiş enerjisine karşı konulan enerji akımı yeterince güçlü değildir. Çünkü bilinçaltındaki ruhsal süreçler biçimlenmek istiyordur; dolmuş, taşıyor demektir. Cinsel isteklerini, hazzı yeterince yaşamamış, engellenmiş bireylerde olaylara odaklanmada sorunlar yaşanır. Biriken bilinçaltı istekler bilinçlenmek ve kişi buna her zaman karşı enerji ile karşılık vermek ister. Bazen karşılık veremez ve kişi patlar: Sinirlenir, öfkelenir.

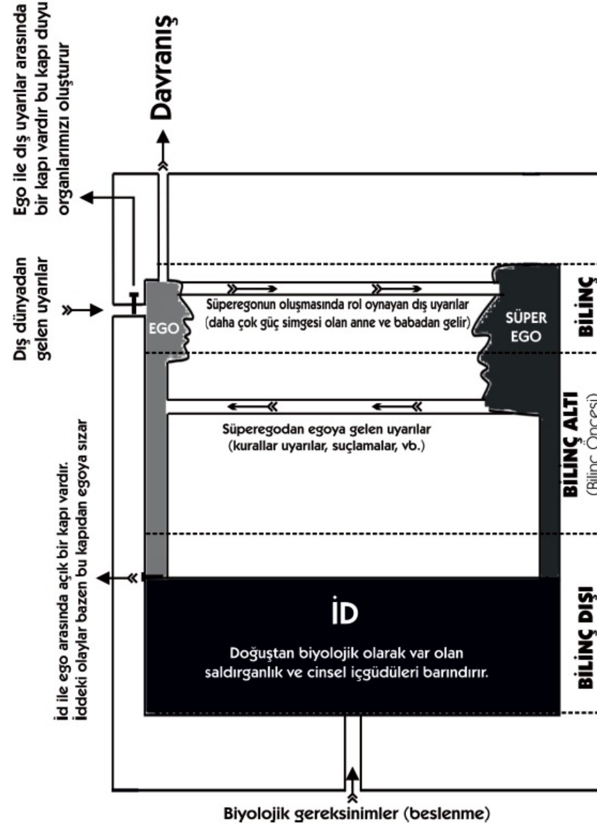
Bilinçaltında duran anıların bir kısmı istediğiniz zaman bilinçlenirken bazıları daha zor bilinçlenir. Hatırlamak istersiniz ama hatırlayamazsınız. Örneğin babanızın adını hemen hatırlayabilirsiniz ama ilkokul öğretmeninizin adını hemen hatırlamayabilirisiniz. Çünkü o düşünceye bağlı olan enerji niceliği düşük olabilir. Enerjinin niceliği hatırlamak istediğiniz kişinin veya olayın sizin ruhsal dünyanızda bıraktığı iyi veya kötü izlenimlere bağlıdır. Bilinçaltınızdaki depoda bilince en yakın dosyalar düzenli, nesnel, mantıklı ve gerçeğe uygun biçimde raflara dizilmiştir. Oysa uzak ve derindeki raflardaki dosyalar dağınık ve karmakarışık olarak atılmıştır.[33] Günlük yaşamda da bazı olayları unutursunuz. Sizin için önemli olanları deponun size yakın bölümüne düzgün bir biçimde koyarsınız, oysa sizin için önemli değilse deponun derinlerine doğru fırlatır atarsınız. Örneğin arkadaşınız eve gelirken kendisine sigara almanızı söyler. Onun sigara içmesi sizi rahatsız ediyorsa alınan bilgiyi farkında olmadan deponun diplerine fırlatırsınız. Eve geldiğinizde arkadaşınız size sorar, “Sigaramı aldın mı”? “Aaa unuttum!” deyiverirsiniz. Gerçekten de unutmuşsunuzdur, ancak farkında olmadan bilinçaltına ittiğinizden dolayı

unutmuşsunuzdur. Tabii ki arkadaşınızın sizin için önemi de bunda rol oynayabilir.

Bilinç dışı

İnsanlar bazen sıkılır, üzülür ve korkar ama nedenlerini açıklayamaz. Bilinçaltının derinlerinde yatan veya bilinçdışına açılan kapıdan sızan yasaklanmış istekler engellendiği için böyle sorunlarla karşı karşıya kalınılır. Sansür izin vermiyordur olayların belirmesine.

Bilinç dışı ucu bucağı olmayan bir evrendir. Bilinçaltını tanımak kolaydır; ancak bilinç dışını tanımak o denli kolay değildir. Ne denli enerji harcanırsa harcansın bilinç dışındakileri bilinçlendirmek zordur. Bu güç öylesine büyüktür ki dikkatin bu enerji duvarını kırıp geçmesi olanaksızdır. Ancak bazen dil sürçmeleri ile bu olgular kendi kendine bilinçlenebilir. Freud’un id dediği yapı yani insanın özü bilinç dışında bulunur. Bilinç dışı ile bilinçaltı, bilinçaltı ile bilinç arasında açık bir kapı vardır.[34]

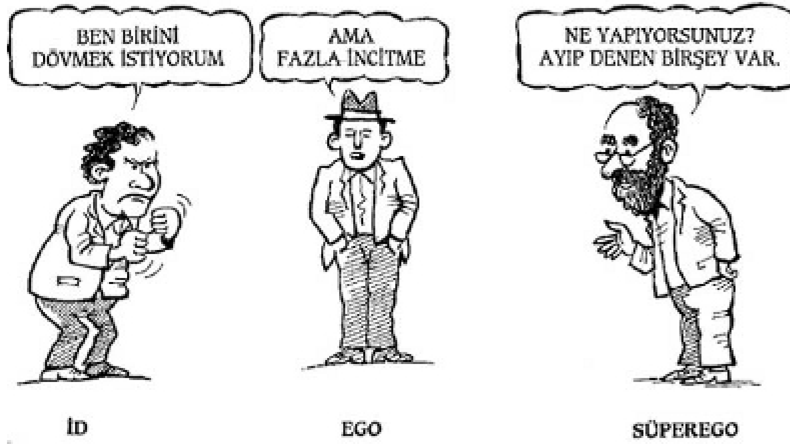
Davranışlarımızın kökenine ilişkin psikanalitik bir model

Olcay Yılmaz / 2011

İnsanlardaki çekingenliğin psikanalizde bilinç dışı nedeni şöyle açıklanıyor: "Çekingen çünkü kararsız. Kararsız çünkü hayatta başarılı olamamış, her işi yarım bırakmış; çünkü, aradığını bulamamış. Aradığını bulamamış çünkü en mükemmelini istemiş. Ama en mükemmeli yok. Demek ki olmayacak bir şey istemiş. Çünkü kendini cezalandırmak istiyormuş. Çünkü suçluymuş. Neymiş suçu? Yoksa adam mı öldürmüş? Hayır, kimseyi öldürmemiş ama öldürmeyi ve ölmelerini çok istemiş, taa çocukluktan beri isteyip de gösterseymiş o zaman suçu azalacakmış, ama öldürmek istediklerine güler yüzlü görünmüş. Demek ki ikiyüzlü bir sahtekârmış, kötü bir insan. Ya onun içindeki kötülük anlaşılırsa. Çekingenliği bundan. Bu düşünce dizisinin dile getirilmesi birkaç dakika, aklından geçmesi ise bir an bile değil."[35]

Kişiliğin yapılanması (Yapısal Kuram)

Freud'a göre kişilik üç yapıdan oluşur: id, ego, süperego. Zihinsel açıdan sağlıklı bir insanda bu üç sistem denge içinde olmalıdır. Bu denge durumuna homeostasis denir. Bu üç sistem birbirleriyle uyuşmazlığa düşerse birey dengesizleşir. Kendisinden ve yaşamdan haz almaz, verimlilik düşer.

İçinizden gelen seslere kulak verin.

Çoğu dinlerde sağ ve sol omzumuzda durun melek ve şeytandan söz edilir. Burada melek süperegoyu, şeytan idi, kişi ise egoyu temsil etmesi açısından önemlidir.

İd

Tüm içgüdüler biyolojik yapımızdan yani idden oluşur. İd yaşam kaynağımızdır, canlılığımızı uçsuz bucaksız olan bu idden alırız. Eğitim ve gelişimimiz idin içgüdüselliğini yok etmez. İd toplum dışıdır ve kendi dışındakini bilmez. Yasalar, kanunlar, koşullar onun için bir anlam ifade etmez. Freud'a göre insan id ile doğar ve kişiliğin temeli iddir. "Birine kızdın mı hemen öldür." ilkesi ile çalışır. Zamanla ego ve süper ego bu haz ilkesine gerçek ilkesi ile karşılık verir. "Birine kızdın mı kurallara uy ve öldürme." ilkesi tarafından id engellenir. İd, ayıp ve suç bilmez: "Yalnız kendimi doyurmayı bilirim." der. Çünkü "Yalnız ben varım.", "Ne istersem o olmalıdır", "Bana ne başkasından" der. Ego bu durumu görür ve idi engeller. Ancak id hiçbir zaman değişmez. İd kısasa kısas, göze göz, dişe diş ilkelerine göre hareket eder. İd yol ortasında soyunmak isteyebilir. Kızdığında vurmak, sinirlendiğinde öldürmek… Ego, haz ilkesine göre hareket eden idi bastırır ve idi doyurmaya çalışır; burada gerçek ilkesi haz ilkesi için çalışır. Ego bir dadı, id ise yaramaz bir çocuktur. Freud böyle bir hazcı görüşü savunduğu için suçlandı; çünkü, hazcı olduğumuzu kabullenmek işimize gelmiyor.[36] Richard Dawkins de 1976 yılında yayımladığı "Gen Bencildir" adlı yapıtında bencilliğin türümüzün bir özelliği olarak doğuştan var olduğunu vurgulamıştır.

Ego

Freud, idi denetleyen ve bilinç dışı kılan yapıya ego der. Doğuşta var olan ve zamanla gelişen ego, insanın biyolojik yapısının yaşamı aksatabileceğini görerek, gerçeklere uygun düşmeyen eylemleri bilinçaltına bastırır. İç ve dış uyarıları dengede tutmaya çalışan, sevdiği için canını düşünmeden harcayan, bir inanç uğruna darağacına giden, sanat yapıtlarını yaratan, bilimsel araştırmaları yürüten egodur. Ego toplumsal görevleri yerine getirir; varlığını topluma yani yaşadığı çevreye borçludur. Uyarıları algılamak da egonun görevidir; bu uyarıları birbiriyle karşılaştırır, bağdaştırır ve anlam verir.[37] Gelişmemiş ego dış uyarıları yeterince algılayamaz. Çocukluk döneminde kalan haz ilkesine yakın hareket eder. Az gelişmiş ego kendi dışındaki gerçekliği algılamakta güçlük çeker. Bu durumda gerileme başlar. Eğer savaşta askerlerin bir kısmı geride kalıyorsa bir süre sonra ileride savaşacak asker kalmaz. O zaman gerileme başlar. Güçsüz egonun bir nedeni de çocuğun yanlış yetiştirilme biçimidir. Bazı aileler, çocukları özgür yetişsin diye çocuğun egosu yerine, haz merkezi olan idi beslerler. Çocuk serbest kalan id karşısında egosunu güçlendiremez. İdden sürekli egoya haz isteği gönderilir. Haz ilkesine göre büyüyen çocuk ileriki yaşlarında güçsüz egosuyla gerçekle hayali birbirinden ayıramaz olur. Çünkü güçsüz ego idi sınırlandıramıyordur ve iddeki olaylar sürekli çocukluk çağında açılan kapıdan bilince sızmaktadır. Bununla ilgili olarak Cem Gariboğlu olayına değinmek gerekir: Bilindiği gibi Cem Gariboğlu kız arkadaşı Münevver'i vücudunu parçalamak suretiyle vahşice öldürüp bir çöp konteynerine attı. Nasıl oldu da böyle vahşice bir cinayet işlendi. Babası çocukluktan beri Cem'in süperegosunu bir balon gibi şişirmiş ve bu nedenle idden egoya bilinç dışı duyguların sızmasına neden olmuş olabilir. Kendisini id aynasında bir aslan gibi gören Cem, gerçeklikten kopmuş bir biçimde kendi düş dünyasında yaşamaktadır. Münevver de onun düşüdür ve istediği gibi kullanır onu: İster asar ister keser. Kendini aynada aslan olarak gören Cem'e kedi olduğu hatırlatıldığında kendisinden başkasını tanımayan id devreye girer ve istediği her eylemi yapar. Burada suçlu olan Cem'den çok babası olmalıdır. Çünkü yaşayamadığı gençliğini çocuğunun üzerinde yaşamak isteyen babalar çocuklarını kendi hazları uğruna feda ederler. Ancak yine de bu olay toplumsal işleyişin bir sonucudur. Burada suçlu, kişilerden öte toplumsal işleyişi elinde bulunduran sistemin kendisidir.[38]

Gökçe Cansever, haklı olarak şunları söyler: "Çocuğunuzun isteklerini engellemekten çekinmeyin. Gelişme hayal kırıklıkları sayesinde olur.

İstekleri tümüyle doyurulanlar gerçek ilkesini benimseyemezler ve çocuksu kalırlar. Olgunluk, sıkıntıya, gerginliğe, endişeye, engellemelere dayanıklık kazanmakla sağlanır. Çocuğun dilediği her nesne anında ona verilirse tümü id olan bu yaratığın egosu yeterince gelişmez ve aileyi sömüren bir canavar kesilir. Beklemeyi, sabır göstermeyi, dilediği olmuyorsa öbürleriyle yetinmeyi öğrenemez."

Süperego

Freud, toplumun yasalarını kapsayan yapıya süperego der. Doğuşta var olmayan ancak gelişmeyle beliren süperego içimizdeki yargıçtır. Bize yapılması veya yapılmaması gerekenleri söyleyen bu yargıç egoya talimat verir. Ego süpergonun buyruklarını yerine getirir; eğer yerine getirmezse ego başarısız sayılır. Güvensizlik, utanç, suçluluk, kuşku gibi duygular süperegonun kınamalarıyla oluşur.

Burada ayna id, kedi ego, aslan da süperegoyu temsil ediyor.

İd, egoya olduğundan daha üstün olduğunu göstermeye çalışıyor.

Aslında aynada gözüken aslan çocuğun küçükken gördüğü

(güç simgesi) babasından başkası değildir.

Süperego gerçeklik ve hazdan çok mükemmeliyet için uğraşır ve kişiye moral verir. Anne babanın yasak ve kurallarından oluşmaya başlayan süperego, egonun bir parçası olarak gelişir. Çocuk anne ve babanın ahlak kurallarını özümser ve içine akıtır ve böylelikle anne babanın ahlakı çocuğun ahlakı olur. Oedipus'un çözülmesi ile oluşan süperego, çocuğun denge içinde büyümesini sağlar. Anne babanın yasakları çocuğun yasakları, kuralları da çocuğun kuralları olmaya başlar.[39] Süperegonun büyük bir bölümü dört yaşında oluşur, geri kalanı ise çocuğun büyümesiyle gelişir. Oedipus ve süperego oluşumu birlikte olur. Oedipus'u aşan çocuk yani erkek çocuk babayla, kız çocuk ise anne ile belli oranlarda özdeşleştiğinde süperego oluşmaya ve gelişmeye başlar. Bu çocuklar yaşamlarında dengelidirler ve yaşamlarının büyük bir bölümünü anne-baba kuralları ve yasakları içinde geçirirler. Oedipus aşılmamış yani özdeşleşme gerçekleşmemişse süperego oluşumunda aksaklık olur.

Süperego çocuğun yaşama hangi pencereden bakacağını belirler. Özellikle otoritenin yani anne babanın kabulü ile birlikte her türlü güç simgelerine karşı bir korku oluşmaya başlar. Çocuk sırasıyla babaya, polise, devlete, dine ve tanrıya boyun eğmek zorunda kalır. Çünkü özdeşleşme bu güç simgeleriyle birlikte gerçekleşir. Küçük çocuk eğer erkekse babanın güç ve otoritesini büyüdüğünde tüm yaşama uyarlamaya çalışır. Baba ile özdeşleşmemiş birinin tanrıya karşı çıkması babaya isyanındandır. Bu yüzden babalar çocuklarının dine ve tanrıya karşı çıkmamalarını öğütlerler. Çünkü çocuğun dine ve tanrıya karşı çıkması babaya karşı çıkmasındandır. Tanrı ve dine karşı çıkmış babaların çocukları ise babalarını korumak için babaları gibi tanrıya ve dine karşı çıkarlar. Ancak bu durum çocuğun algı düzeyine göre değişebilir.

Süperego aynı zamanda bilinçaltının bir yansımasıdır. Kedi aynaya baktığında kendisini aslan olarak görüyorsa id, egoyu süperego ile kandırıyor demektir. Demek ki evrimsel süreçte kendisini aynada aslan olarak gören insanların seçilimi, kendini aynada kedi olarak görenlere oranla daha fazla olmuştur. Bu durumda biz, kendini aynada aslan olarak

görenlerin soyundan geliyoruz. Yine demek ki kendini aynada aslan olarak görenler daha çok seksüel stratejiler geliştirdi ve daha çok seksüel partner edindi ve popülasyon içinde kendini aynada aslan olarak görenlerin frekansı artmaya başladı.

Bir bakıma id, üremek için ya da bir sonraki kuşağı oluşturmak için egoyu yaşamın bir amacı olduğu düşüncesiyle kandırır gibidir. İd egoya şunu demeye çalışıyor: "Sen aslan gibisin, senden büyüğü yok; en iyisi, en güçlüsü sensin; git ve seviş, çocukların olsun; onlar senin sonsuzluğun. Sen de sonsuz yaşayacaksın. Çünkü en büyük sensin. Dahası da var: Sen çok büyüyeceksin, bir numara olacaksın, çok çalışıp en popüleri olup en güzelini seçeceksin; sen en yeteneklisisin ve ötekileri ezip geçebilirsin; sen aslan parçasısın." Bu söylenenler bir babanın erkek çocuğuna seslenişi gibidir. Gerçekten de süperego baba ile özdeşleştikten sonra oluşur. Çocuk genellikle babasını içine akıtmıştır ve içindeki ses yani süperego babasının sesidir. Oedipus'u aşamayanlarda bu ses genellikle olumsuz sözlerden oluşur: Beceriksiz, aptal, işe yaramaz vb. Kadınlar için durum çok farklıdır ve Freud'un dediği gibi "kara kıta" olarak durmaktadır.

Okuyucu burada açıklanan bu üç sistem arasında kesinkes bir sınır çizgisinin olmadığını bilmelidir. Bu üç sistemin isimlerinin faklı olması ayrı ayrı birimler olduğu anlamına gelmez. Bu üç sistem kendi başlarına hiçbir şeyi belirlemez. Bunlar yalnızca kişiliğin bütünü içindeki faklı süreçlerin, işlevlerin, mekanizmaların ve dinamizmin kısa ve öz bir biçimde belirlenmiş halidir. Ego, idin içinde; süperego ise egonun içinde gelişir. Yaşam boyunca bu üçü birbiri ile çatışma veya denge içinde olabilir. Bu ilişkileri kişinin yaşam süresince yaşadığı olaylar belirler.[40]

Her şey Cinsellik mi?

Freud cinselliğin yaşamımızda ki önemini çeşitli çalışmalarıyla vurgulamıştır. Hiçbir şeyin nedensiz meydana gelmeyeceğini, her olayın altında bilmediğimiz başka nedenlerin yattığını ve bu nedenlerin en başında cinsellik unsurunun geldiğini bilimsel bir yolla bize aktarmıştır.

Freud yaşamını insanın özüne adadı. Bu özü incelerken tüm olguları göz önünde bulundurarak eksik bir şey bırakmamaya çalıştı. Bugün materyalizmin temel ilkelerinden olan karşıtların birliği, determinizm ve neden sonuç ilişkisini insanın ruhsal dünyasında da var olduğunu gözler

önüne serdi. Bu nedenden dolayı Freud doktrini bilimsel ve sağlam bir temele dayanmaktadır.[41] Ancak insanların çoğu kendi öz varlığının gerçekliğini öğrenme isteğinde değillerdir. Freud doktrini insanların kendi öz varlığını tanımasında bir penceredir.

Her şey cinsellik değil; ancak, eğer yaşamın temel bir amacı varsa bu amaç cinsellikten geçmektedir. Cinsellik soyun üremesi için gerekli bir ön koşuldur. Bu koşulun sağlanması için insanlar üremek zorundadır. Ancak üremek insan için bu denli kolay bir olgu değildir. Çünkü üremenin hem sosyal hem de kendi içinde uyumluluk boyutları vardır. İnsanlar istediği zaman çiftleşip üreyemezler. Çiftleşmek için önce dişi ve erkeğin uyumluluğunun olması gerekir. Uyumluluğun ise binlerce ölçütü vardır. Kadın, erkeği; erkek, kadını beğenmek zorundadır. Bu durum evrimsel bir zorunluluktur. Çünkü çiftleşme sosyal ortamda bir süreklilik kazanmıştır ve süreklilik de erkek ve kadının uzun süre birbirleriyle uyum içinde yaşama koşulunu getirmektedir. Uyum yetenekleri yüksek bireyler birbirleriyle eşleşip çocuk sahibi olurlar.

Sosyal yaşamda erkek ve kadınlar uyum yeteneklerini göstermek için çeşitli görevler üstlenirler. Zekâlarına veya çeşitli beden yeteneklerine göre kendilerini sınarlar. Örneğin ergenlik çağındaki bireyler müzik, spor, sanat vb. konularda kendi uyum yeteneklerini sınarlar. Bu kapsamda bir nevi cinselliklerini sosyal yaşamla paylaşırlar. Ben bu paylaşıma “sosyal seks” diyorum. Özel yetenekleri olmayanların dışında bu tür uyum yeteneklerini sosyal çevre ile paylaşanlar belli bir süre sonra örneğin evlendiklerinde bu uyum yeteneklerini bir kenara bırakırlar: Sosyal seks yerini cinsel sekse bırakır.

Yine zekâmız ve çeşitli yeteneklerimize göre tercihler yaparız. Örneğin okul seçimimiz veya yerleşim yeri seçimimiz. Bu tür seçimlerimiz de çoğunlukla cinsellikle ilgilidir. Yine okul seçimimiz uyum yeteneğimize göre seçilir. Eğer başarılı bir öğrenci iseniz iyi bir üniversite seçersiniz. Çünkü sizi orada uyum yeteneği yüksek eşler beklemektedir. Uyum yeteneği yüksek birinin uyum yeteneği düşük birini seçmesi hem evrimsel açıdan hem de sosyolojik olarak pek uygun görünmemektedir. Uyum yeteneği yüksek bir kadın uyum yeteneği yüksek erkeği seçer. Çünkü doğacak çocuk genetik olarak kadın ve erkekten uyum yeteneği daha yüksek biri olacaktır.

Yaşamımızda seçimlerimizin büyük bir bölümünü üreme veya haz çerçevesinde gerçekleştiririz Bilinç çoğu kez bunu kabullenmek istemez. Çünkü var olan ego gizlilikten haz alır. Cinselliğin amaç olduğu görüşü cinsel büyüyü bozmakta ve alınan hazzı azaltmaktadır. Çünkü yasaklanmış olan daha çok haz verir. Eğer “Cinsellik yaşamımızın amacıdır.” dersek yasaklar ortadan kalkmakla birlikte kişinin alacağı haz da azalacaktır.

Bir gün bir anne oğluna şöyle der: “İnsanlar çocuk yapmak için evlenirler. Çocukları olunca çocuklarını sever ve onlara bakarlar. Başka şeyler yapmazlar.” Belli bir yaştan sonra özellikle bir eş bulup evlendikten sonra insanların çoğunun belli değerleri bırakıp sadece ailesiyle ilgilenmesi cinselliğin temel amaç olduğu konusunda Freud’u haklı çıkarmaktadır.

İnsan iyi mi, kötü mü?

Marksist felsefede, “insan’ın ne iyi ne de kötü olduğu” görüşü hâkimdir. Georges Politzer, “Felsefenin Temel İlkeleri” adlı yapıtında şöyle der: “İnsan ne iyi, ne de kötüdür; koşullar nasıl yapmışlarsa öyledir.”

Olayın psikolojik ve sosyolojik boyutunu ele aldığımızda karşımıza yine karşıtların birliği çıkmaktadır. İnsan “iyi mi, kötü mü” dediğimizde, iyi ve kötü kavramlarının anlamları konusunda fikir birliğine varmamız gerekir. Eğer iyi olan, bireyin gerçekliği ise durum farklı; eğer iyi olan, türün gerçekliği ise olay daha da faklı bir hal alır. Biz insanlar evrimsel süreçte ortak yaşam içerisinde yaşayarak var olduğumuzdan ve tek başına insanın yaşayamayacağı gerçeğini göz önünde bulunduracağımızdan dolayı bireyin iyiliğinden öte türün iyiliğinin yanında durmamız bizim için daha uygun olacaktır. Çünkü türün iyiliği geniş anlamda bireyin de iyiliği anlamına gelir. Bu nedenden ötürü iyi olan, türün devamını sağlayacak olgularda yatmaktadır. Bireyin iyiliği söz konusu olursa her birey kendine göre doğrular belirler ve orada karmaşa başlar, toplum ortadan kalkar. Ayrıca bireyin özgürlüğü başka bireyin özgürlünü kısıtlayacak boyutlara da ulaşabilir. Buradaki toplum kavramı ileri düzey bireylerin oluşturduğu komünal toplumdur. Bugünkü anlamıyla aile, aşiret, cemaat, boy vb. toplulukların oluşturduğu yapıya biz toplum diyemiyoruz.

İnsanı psikolojik açıdan incelediğimizde karşımıza id, ego ve süperego kavramları çıkmaktadır. Biyolojik olarak doğuştan var olan id, yani içgüdüler yukarıda anlatıldığı gibi bireyin kendisini koruyan ama toplumu

tanımayan görüşleri benimser ve haz ilkesine göre hareket eder. Bu kapsamda id bireyin varlığını tanırken birey dışındakileri tanımaz. Eğer böyle bir olguyu iyi kabul edersek, “insan doğuştan iyi”; eğer kabul etmezsek “insan doğuştan kötüdür” diyebiliriz. Evrimsel süreçte oluşmuş ve bize miras kalmış olan id, yani içgüdülerle yaşamayı toplumsal açıdan kötü saysak da insan ne iyi ne de kötüdür. Ancak bu durum içgüdülerin bireyci özelliğini yok saymamız anlamına gelmiyor. Yani insanın boş bir defter olarak dünyaya geldiği düşünülmesin. Evrimsel süreçte oluşmuş ve bencil olan id karşısında, toplumsal yaşamı beyinde temsil eden ego (bilinç bölgesi/korteks) bu bencilliği özveriye çevirme olanağına sahiptir. Ancak bu olanak sınırlıdır. Yok edilemeyen idi, biz var olan eğitimle topluma uygun hale getirmeye çalışırız.

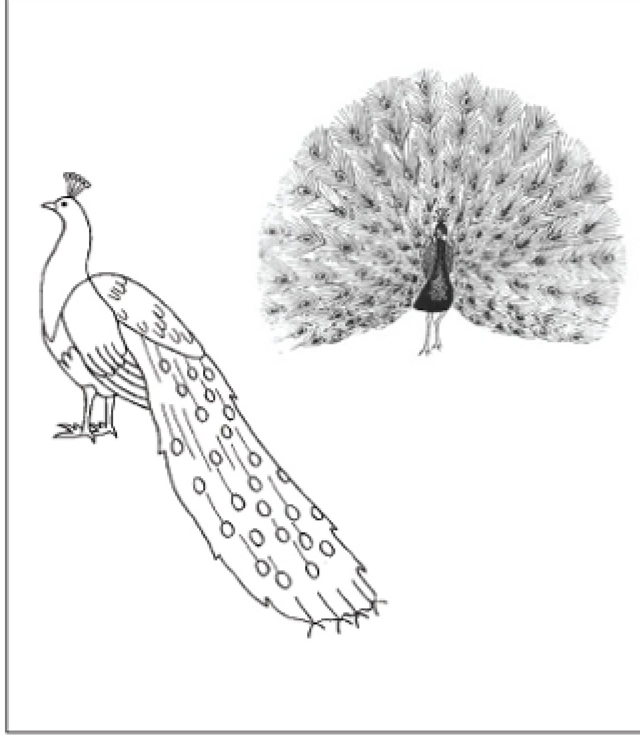
“İnsan doğuştan var olan id ve egonun, yani iyi ve kötünün çatışmasıyla oluşur.” dersek sanırım daha uygun tanımlama yapmış oluruz.

İNSANDA EŞEYSEL SEÇİLİMİN

OLASI MEKANİZMASI

Siz, sırrı çözmek değil; kandırılmak istiyorsunuz!

Christopher Priest

Darwin'in "eşeysel seçilim" düşüncesine kaynaklık eden tavus kuşları

Aşk, sevgi, kıskançlık, endişe, vb. ruhsal süreçlerin anlaşılması için Freud'a kulak vermemiz, onun çağını aşan bilimsel buluşlarını kavramamız; özellikle bilinçaltı kuramını iyi özümsememiz gerekiyor. Çünkü Freud'u anlamak demek bir bakıma kendimizi anlamak demektir ki kendimizi doğru anlamak için önce bilinçaltı kuramını anlamamız gerekiyor. Ancak ruhsal süreçleri anlamak kolay değildir. Çünkü insanın bilinçaltı, adından da belli olduğu gibi derinlerdedir ve onu öğrenmek ve bilmek için belirli yöntemlerin izlenmesi gerekir.

Bilinçaltı, bir zamanlar bilinçli olduğu halde çok acı ve ıstırap verici ya da utandırıcı olması bakımından baskı altına alınmış düşünceler, anılar, istekler ve dürtülerden oluşur. Bu tür yaşantılar kişiyi rahatsız ettiği için doğrudan doğruya bilinç alanına çıkmaz. Ancak bunlar bilinçaltında da pasif kalmaz; sürekli bir ifade ihtiyacı altında bazen biçim değiştirerek sansürü aşar, rüya ve hayaller halinde bilinç alanında belirir.[42] Psikanalizde geçen konular için "Ben bu olayları yaşadığımı sanmıyorum." diyebilirsiniz. Zaten bu durum sizin hatırladıklarınızdan öte hatırlamak istemediklerinizle ilgilidir. Yani burada anlatacaklarımızın çoğu unutmak isteyip de bilinçaltına ittiğiniz anılar, istekler ve olaylardır. Bütün bu olgulara karşı çıkmanız da doğaldır.

Bilinçaltı olanı hatırlamak, düşünmek ve duyumsamak istemeyiz. Çünkü bütün bunları bir zamanlar kendimiz bilinçaltına atmışızdır. Söylenenlere ne kadar kaşı çıkarsanız çıkın Freud'un dediği gibi: İtirazlarınız bir anlam taşımaz.[43]

Ruhsal süreçleri kavramamız için Freud'u ve birlikteliğinde bilinçaltı kuramını anlamalıyız dedik. Bu kapsamda bir yetişkinin davranışlarını kavramak için de çocukluk çağındaki yaşamına bakmamız gerekir. Neden çocukluk çağı? Çünkü ego hâkimiyetinde olan "ben" doğuştan gelen bir yapıdır; ancak gelişimi ve olgunlaşması sosyal çevrenin etkisiyle yani çocukluk çağında meydana gelen olaylarla oluşur. Bu durumda insanı bir bilgisayara benzetebiliriz: Ortada bir bilgisayar vardır ve çocukluk çağında sosyal çevre (anne/baba) bu bilgisayara işletim sistemini yüklemektedir. Bu işletim sisteminin yüklenmesine bağlı olarak çocuğun ruhsal gelişimi çocuğun algı düzeyine göre değişiklik gösterir. İşletim sistemi yanlış

yüklenirse ilerideki bir sorun için işletim sisteminde nerede yanlış yapmışız diye geriye yani çocuğun ilk yıllarına dönmemiz gerekir.

İlk sevgi/aşk nesnesi: Anne

Freud'a göre sevgiyi doğuran neden hazdır. Kişi haz aldığı kişiyi sever, haz almadığını ise kendinden uzaklaştırır. Çocuk da anneden haz almaktadır ve anne onun her şeyidir.

Çocuk doğal olarak anne karnından çıkmıştır ve anneye muhtaçtır. Bu durumda çocuk için ilk sevgi nesnesi anne olur. Anne çocuğunu emzirir, altını temizler ve onu kucaklar. Çocuğun acısını anne alır ve bu durum çocuğa haz verir. Çocuk bir bakıma anne ile sevişme halindedir. Anne ile olan ilişki çocuğa haz verirken çocuk babadan habersizdir. Egonun gelişmesiyle birlikte çocuk annesinin yalınızca kendisiyle değil hiç tanımadığı büyük ve güçlü biri ile de ilişki içinde olduğunu öğrenir ve büyük bir şok yaşar. Oysa bu kişi babasıdır ve çocuk kendisinden büyük ve güçlü olan bu babanın varlığını kolay kolay tanımaz. Sonradan erkek çocuk, babası gibi olmak isterken, kız çocuğu da (kendisini erkek sanmasından ötürü babası gibi bir erkek olma gereksinimiyle) anneden içgüdüsel olarak daha çekici olan babaya yönelecektir.

İkinci sevgi/aşk nesnesi: Baba

Başlangıçta erkek ve kız çocuklar yalnızca bir tek cinsi, erkek cinsini tanırlar.[44] Erkek çocuğu gibi kız çocuğu da kendini erkek olarak görür. Kız çocuğu başlangıçta anneyi değerli bulurken sonradan babaya yönelir. Erkek çocuk gibi kız çocuğu da babası gibi bir erkek olma arzusunu taşır. Ancak bunun olanaksızlığını görünce anneyle özdeşleşerek karşı cins gibi davranmaya başlar ve erkek olma özlemini bilinçaltına iter. Babanın temel işlevlerini detaylıca işleyeceğiz. Ancak ilk önce çocuğun nasıl bir ruhsal ve biyolojik işlevi olduğuna bakalım ve sonra Oedipus ve Elektra karmaşalarını irdeleyelim. Çünkü babanın asıl görevi bu karmaşalar içinde belirir.

Çocuk Cinselliği

Çocuk cinselliği denildiğinde birçok kişi ”Çocukta cinsellik mi olur?” diyecektir. Ancak çocuk cinselliğinin tanımı bildiğimiz yetişkin cinsellik tanımından farklıdır. Çocukların kendilerine özgü cinsel bir yaşamı vardır;

ancak bu cinsellik yetişkinlerden biraz farklıdır. Çocuğun cinselliği kendi bedenine yöneliktir.

Yetişkinlerde üreme bölgesinde toplanan cinsel içgüdüler çocukta henüz ayrışmamıştır. Çocuğun bu durumu için şunu söyleyebiliriz: “Küçük çocuk çok çeşitli biçimde sapıktır.”[45] Çocuk cinsiyetinin ortaya konuluşu, Freud’un en önemli buluşlarından biridir. Çocuk bu anlamda saf ve masum değildir; çeşitli cinsel içgüdülerle donatılmıştır. Bu durumun kabullenilmemesi çocuğu saf ve masum görmek çocuk için büyük bir tehlikedir. Çünkü çocuğun çeşitli cinsel davranışları anne/baba tarafından doğru algılanmaz ve yanlış tepkilerle karşılanırsa çocuk bu durumdan ruhsal olarak etkilenir ve yetişkinliğine uzanan bir ruhsal bozukluk ortaya çıkabilir. Sorunun asıl kaynağı yetişkin cinselliği ile çocukluk cinselliğinin bir tutulmasıdır.[46] Freud’a göre çocuktaki cinsellik üremeden bağımsız temel bir haz içinde gelişir.

Cinsellik konusunda üç durum söz konusudur: Birincisi, çocuk 3-4 yaşlarında gerçek bir önlemle normal cinsel yaşama geçmeyi başarır. İkincisi bu cinselliğin birer sapıklık olduğunu düşünür ve bilinçaltına iter ve bu durumda sinir hastalığı başlar. Son olarak kişi, cinselliği bilinçaltına atamaz ve sapıklık meydana gelir. Sapıklık, üremeyi unutan, hazzı üremeden bağımsız bir amaç olarak arayan her türlü cinsiyet faaliyetine deniyor. Bu alamda sapıklık genel bir eğilimdir. Cinsel içgüdünün temelinde vardır. Çocuğun cinsel yaşamı da üreme amaçlı olmadığı için bir sapıklıktır: çocukluk sapıklığı. Sapıklık yalnızca çocukluk çağındaki olaylarla ilgili değil, genetik de olabilir. Bu kapsamda cinsellik varlığın tümünü kapsayan ve haz arayan bir beden fonksiyonudur. Bu fonksiyon, üreme işinde ancak ikinci derecede rol oynayabilir.[47]

Freud’a göre cinsellik, çocukluktan başlayarak değişik aşamalardan geçer: İlk aşama oral aşamadır. Yani ilk sapık cinsiyet belirtisi emmedir. Çocuk gerçeği ağzıyla tanır. Bu durum beslenmeyle ilgilidir. Burada çocuk annesinin memesini emerek ağız yoluyla haz alır. Çocuk annesinin göğsünde doymuş olarak uyur ve bu durum bir tatminsel mutluluğa dönüşür. Emme önceleri bir beslenme gereksinimidir, sonraları haz sağlayan ve çocuğu tatmin eden bir araç haline gelir. Eğer bu tatmin yeterince gerçekleşmezse çocuk parmağını veya dilini emmeye başlar. Emme çocuğun bedeninde cinsel haz sağlamaya elverişli yerler bulmasına

olanak tanır.[48] Gençler ilk öpüşmeyi önemser, ilk öpüştükleri kızı veya erkeği unutmazlar. Sevdiklerimizi öperiz, bu bir yakınlık, sevgi belirtisidir, çünkü dudakla dokunmak büyük haz verir. Sevilmeyen birini öpmek istemeyiz. Öpmeye çalışanları da iteriz. Çünkü sevmiyoruz, haz almıyoruzdur ondan. Ağızcıl dönemde karşılaşılan engellemelerin sigara alışkanlığına yol açtığı da saptanmıştır. “Fazla sigara içen kişilerin ağızcıl kişiliğe özgü özellikleri dışında, duygularının kaypak olduğu, insanlara kolay yaklaşmadıkları, baş kaldırmaya yeltendikleri de Jacops tarafından izlenmiştir.”[49]

İkinci olarak çocuk iki yaşına doğru dışkıl döneme (anal aşamaya) girer. Bu dönemde çocuk kendine müdahale eden dış çevreyle tanışır. Dış çevreyle çocuğun istekleri çatışır. İstediğini özgürce yapabilme güdüsü ile annenin istekleri arasında bir çatışma doğar. Bu durum sonucunda çocuk kendini yönetebilme yetisini kazanır. Gövdesi onu değil o gövdesini yönetiyordur artık. Ancak çocuk dışkısına önem vermiştir ve başlangıçta ondan tiksinmez. Anne ile çocuk arasındaki çatışma burada başlar.

Çocuk 4-5 yaşlarında sonsuz bir güce sahip olduğu kanısındadır. Kısıtlanan çocuk kendi gücünü kanıtlamaya çalışır ve baş kaldırır. Kısıtlamaya karşılık altına yaparak bunu bir beceri gibi sunar ve böylelikle gerçeğin yasalarını yıkar. Çocuk gereksiz kısıtlamalardan, dengesiz eğitim yöntemlerinden, yersiz dayaklardan bunalmıştır ve çare olarak sonsuz gücünü altına yaparak anneye kanıtlamaya çalışıyordur. Bu durum daha çok erkek çocukta görülür.

Dışkıl dönemde çocuk dışkısına büyük önem verir. Bu döneme saplanan insanlar ileriki yaşlarında çok tutucu olurlar. Sahip oldukları her şey onlar için değerlidir. Saklarlar, biriktirirler ve çocukluktaki dışkıyı yetkinlikteki değerli eşyalarla eşit kılarlar.[50]

Cinselliğin en yüksek gelişim aşaması olan fallus (penis) yani üretken (fallik) dönem aşamasıdır. Bu aşamada çocuk babasıyla tanışır. Babanın varlığı yaşama adım atılışın da bir simgesidir. Ancak ortada bir karmaşa vardır: Erkek çocuk için Oidipus, kız çocuğu için Elektra karmaşası.

Oedipus Karmaşası (Erkek için)

Ağızcıl ve dışkıl dönemlerdeki cinsel içgüdüler, dört beş yaşlarında üreme organında toplanır. Bir enerji yığını olan libido ayrışır ve egonun boyunduruğuna girer. Oedipus karmaşası bu dönemde ortaya çıkar. Oedipus karmaşasına göre erkek çocuk babasından nefret eder ve babayı öldürerek ve anneye sahip olmak ister. Ancak kendisine karşı çıkacak olan babasının onu iğdiş yani hadım edeceğinden korkar ve çocuk babayla özdeşleşir. Bu olaylar erkek çocuğun tüm yaşamını etkiler. Çünkü Oedipus yalnızca anneye duyulan sevgi ve hadım edilme korkusu ile sınırlı değildir. Oedipus anneden yani doğduğu nesneden ayrılışın, babaya yani yaşama (üreme amaçlı) yönelmenin karmaşasıdır. Hiçlikten varlığa giden bu yöneliş çocuğun üst benini (süperego) oluşturmakla kalmamakta, evrimsel bir görevin de kilit noktasını oluşturmaktadır. Bilindiği gibi bu karmaşa erkek çocuğun babayla kendini özdeşleştirmesi ile son bulmaktadır. Erkek için Oedipus yaşamın sınırlarını ve bireyin kişiliğini belirleyen bir olgudur. Tanrı kavramından, yaşam ve ölüm kavramına; hadım edilme korkusundan, eş seçimine; üst benliğinden inançlara kadar uzanan geniş bir karmaşadır Oedipus.

Erkek çocuğunda nesne olarak: Baba

Süperego bölümünde çocuk için babanın öneminden söz ettik. Bazı çocukların baba ile özdeşleşmediğini ve böylelikle Oedipus'u aşamadığını ve bunun sonucu olarak süperegosunun yeterince gelişmediğini söyledik.

Oedipus'u aşamamanın birçok nedeni olabilir; ancak nedenlerin en başında çocuk ile babanın ruhsal yapısının birbirleriyle örtüşmemesi gösterilebilir. Nedenlerden biri de çocuk ile babanın algı düzeyindeki faklılık sayılabilir. Eğer erkek çocuk yüksek algı düzeyine sahip ise ve babası ile çeşitli nedenlerle (genellikle şiddet unsurundan dolayı) özdeşleşemiyorsa çocuğun bu durumda süperegosu gelişmez. Baba ile özdeşleşemeyen erkek çocuk, gelişmeyen süperegosunu anneden edinmeye çalışacaktır. Babadan alamadığı sevgi ve ilgiyi anneden almak isteyecektir. Sert baba karşısında yumuşak ve sevgi dolu anne, erkek çocuğunun gelişimi için kötü bir aile yapısını oluşturur. Çünkü böyle bir ailede yetişen erkek çocuk annesine özenecek ve anne gibi davranmaya başlayacaktır. Eğer çocuk özdeşleşecek nesne bulamazsa, yani anne de sertse ve sevgi dolu değilse, bu kez erkek çocuk süperegosunu sanat, spor ve bilimle oluşturmaya çalışacaktır. Böyle bir aile ortamı erkek çocuğu yaratıcılığa

götürecek ve erkek çocuk süperegosunu yaratıcılığıyla elde edecektir. Bununla birlikte aşırı ilgi ve sevgi görmüş çocuklar, kendilerini ailesi karşısında yetersiz görüp bu yetersizliğini belirli yeteneklerle ortaya koyma eğilimi içine girebilir.

Çocuk anne karnında doğmuştur, baba ise erkek çocuk için bir özdeşleşme nesnesidir. Üremenin evrimsel döngüsü ataerkil bir toplumda babanın bir güç nesnesi olmasına neden olmuştur. Erkek çocuk için üremenin tek yolu babayla özdeşleşmekten geçmektedir. Baba çocuğun yaşam yolu üzerindeki taşlardır. Çocuk bu taşlar üzerinde yürür ve yaşama sarılır. Dengesiz bir baba, çocuğun bu yolda yürümesine engel olur.

Babayla özdeşleşerek annesinden vazgeçen erkek çocuk, babadan nefret etmektense onunla özdeşleşmeyi yeğler. Çünkü anneye duyulan cinsel isteğin bastırılması, bilinç dışına itilmesi gerekmektedir. Burada anne ve babanın yasaları ortaya çıkar. Bu yasalar anneye duyulan cinsel istekleri yasaklamaktadır ve çocuk bu yüzden cinsel isteklerini bastırma yoluna gider.

Baba yaşamın güç odaklı simgesidir. Bu simgeyi id, penis olarak görür. Biz penisi iki farklı anlamda kullanacağız: Güç nesnesi olan penis ve erkek üreme organı olan penis.

Güç nesnesi olarak penis

Daha önceki bölümde idi anlatırken idin bilinçten farklı bir yapısı olduğunu, idde gerçekleşen olayların bilinçte gerçekleşen olaylardan farklı olduğunu anlatmaya çalıştık. İd için iki önemli olgu söz konudur: Birincisi yaşama içgüdüsü ve ikincisi üreme içgüdüsü. İd, güç nesnesi olarak belirli nesneleri üreme amaçlı kullanmaktadır. Ancak bu güç nesnelerinin birden çok anlamı ve birden çok özelliği olabilir. Örneğin penis id için bir güç nesnesidir. Nedeni her ne olursa olsun bu güç nesnesi üremenin yani genlerin bir sonraki kuşağa aktarılmasının yoludur. Erkek çocuk bu güç nesnesini babadan alır. Bu güç nesnesini babadan alması için babayla özdeşleşmesi ve onun süperegosunu alması gerekir. Baba ile özdeşleşip, güç nesnesi olan penisi alan erkek çocuk ileriki yaşlarında bu gücü sonuna kadar kullanır. Kadınlar da (daha doğrusu kadının idi) penisi yani güç nesnesini almış erkeği tanırlar ve onlarla birlikte olmak isterler. Eğer erkek çocuk babadan güç nesnesi penisi almamışsa süperegosu gelişmez ve

kadınlarla olan ilişkilerinde sorun yaşar. Kadınlar güç nesnesi olan penisi alamayan erkeği de tanırlar ve bu tür erkeklerle birlikte olmak istemezler. Çünkü kadınlar güç nesnesi olan penisin peşindedirler ve penisi alamamış erkeklerle birlikte olmak istemezler; çünkü böyle erkekler kadına penis veremeyecektir. Güç simgesi penis, üremenin vizesidir ve erkek çocuk bu vizeyi babadan alıp kadına vermekle yükümlüdür.

Erkek üreme organı olarak penis

Penis bereketin yani yaşamın simgesidir. Biyolog William Eberhard erkek cinsel organlarının birçok türde sperm yayma gereksinimi kadar, dişilerin tercihiyle de biçimlendiğini söyler. İnsanlarda erişkin erkekler, günümüzde yaşayan primatlara oranla en uzun ve en kalın ve en esnek penise sahiptir. Uyarıldığında goril ve orangutan erkeklerinin ortalama 5 cm ve şempanzelerin de 7,5 cm penisleri vardır. Buna karşın insan türünde ortalama bir erkeğin penis uzunluğu uyarıldığında 13,5 cm'dir. Doktorlar tarafından görülmüş en uzun penis uyarıldığında 33 cm olarak ölçülmüştür ki bu uzunluk ortalamanın iki katından fazladır. Yine insanlarda penis kalınlığı kalem çapında olan öteki primatların penisine oranla daha kalındır. Ayrıca öteki primatlarda "baculum" denilen bir penis kemiği bulunmaktadır. İnsanda ise penis kan pompalanması sonucunda sertleşme sağlanmaktadır.

Geoffrey Miller'e göre "Erkeklerde büyük penis kadın tercihinin bir sonucudur. Eğer böyle olmasaydı, erkekler böylesine büyük, sarkık, kana gereksinim duyan, bir organı geliştirme zahmetine girmezlerdi. Kadın atalarımız erkekleri böyle penisler geliştirmeleri yolunda zorladılar, çünkü böylesini sevmişlerdi."[51] Kadınlar penis büyüklüğünü önemserler. Bilimsel verilere göre kadınların içinde penis büyüklüğünü önemseyenlerin oranı %25 civarındadır. Kadının cinsel tecrübesi arttıkça penis büyüklüğünü önemli bulma oranının da arttığı bildirilmektedir.[52]

Penis bereketin simgesidir dedik. İzmir'deki Efes Müzesi'nde bulunan Roma dönemine ait Bereket Tanrısı Priapos bunun örneklerindendir. Priapos kültürü (tapımı, dini töreni) önce Anadolu'da doğmuş, adalar ile bütün Yunanistan'a ve Güney İtalya'ya yayılmıştır. Şerefine bayramlar yapılan Priapos erkeklik organı oluşuyla yaratıcılığı, bolluğu, fiziki aşkı ve bereketi simgelemektedir.[53] Babanın güç, bereket ve tanrı rolü ataerkil

dönemin bir sonucu olabilir. Çünkü çeşitli dönemlerde çeşitli bereket ve güç sembolleri sürekli değişmiştir. Önceleri güç simgesi olarak hayvanlar görülüyordu. Hayvana tapma ve hayvan kültü çok yaygındı. Sonraları yine Anadolu'da Çatalhöyük'te güç ve bereket simgesi olarak Ana Tanrıça heykeli karşımıza çıkmaktadır. Yine Yunan kültüründe bereket tanrısı Artemis'le karşılaşırız. Ancak penis merkezli yaşamın ne zaman başladığı ile ilgili bir görüş belirtmek zor. Belki dönem dönem güç simgeleri kadın ve erkek arasında değişim göstermiştir. Ancak anatomik yapı üzerinden gidersek penisin yalnızca erkekte bulunması milyonlarca yıllık insan evriminde babanın kesintisiz bir güç simgesi olarak görülmesine neden olmuş olabilir.

Erkek çocuk ve baba arasındaki ilişki

Erkek çocuk ile baba arasındaki çatışma erkek çocuğun anneden vazgeçip babaya yönelmesi ve babayla özdeşleşmesi sonucunda son bulur. Baba erkek çocuk için bir eşiktir ve bu eşikten çocuk geçmek ve babası gibi bir erkek olmak zorundadır. Erkek çocuk isteklerini doyuranları içine akıtmak ve onlarla özdeşleşmek ister, çünkü başka çaresi yoktur. Var olan ne ise onunla yetinmek zorundadır. Ancak bazı durumlarda bu eşik çocuk için çok yüksek bulunur ve babayla özdeşleşme gerçekleşmez. Çocuk babasını içine akıtamaz, babası ile kendisi arasında özdeşleşme gerçekleşmediği gibi, çocuk böyle bir baba modeline sıcak bakmaz. Bunun birçok nedeni olabilir. Babanın ruhsal yapısının yanında çocuğun algı düzeyi bu özdeşleşmenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini belirleyeceği düşüncesindeyim.

Çocuğun algı düzeyi babadan çok yüksek ise ve baba bu algıyı karşılayabilecek olgunlukta değilse çocuk babasıyla özdeşleşmek ve böyle bir babayı içine akıtmak istemez. Dört yaşındaki bir çocuğun algısı ile ilgili konuşacak olursak; bilim insanları zekânın %75'inin 4 yaşında tamamlandığını bize söyler.[54] Potansiyel olarak var olan algı bu yaşlarda olgunlaşmaya ve gelişmeye başlar. Peki, baba ile özdeşleşme hangi oranlarda gerçekleşir.

"Özdeşleşme var" veya "özdeşleşme yok" demek yerine 'özdeşleşme oranı'ndan söz etmemiz daha doğru olur. Ancak bu oranları pratiğe uygulamak olanaksızdır. Yine de konunun anlaşılması bakımından bu oranlardan söz etmek gerekir. Eğer süperego çeşitli parçalardan oluşuyorsa bu parçaların çocuğun ruhsal dünyasında bir yere oturup oturmaması

özdeşleşme oranını belirleyebilir. Şöyle bir açıklama getirerek bu sorunu çözebiliriz: Eğer zekâ (algılama) düzeyimizin %75'i dört yaşında tamamlanıyorsa, çocuğun tüm yaşamını etkileyecek olan "özdeşleşmiş süperego"nun da %75'i (3/4) bu yaşlarda tamamlanabilir demektir. Biz bu orana "özdeşleşme oranı" diyelim ve bu oranları da 1/4, 2/4 ve 3/4 olarak alalım. Bu durumda eğer bir çocuk babası ile tam özdeşleşmiş ise süperegonun %75'i yani 3/4'ü tamamlanmış demektir. 1/4'i ise (zekâ gelişiminin geriye kalanı) çocuğun yetişkinlikte sosyal çevreden edineceği olgularla oluşacaktır. Eğer bir çocuk babası ile özdeşleşmemiş ise süperego özdeşleşme oranı 'sıfır' olarak alınır. Bu durumda çocuk süperegosunun tamamını yani 4/4'ünü sosyal çevreden edinmek zorunda kalacaktır. Bu oranlar 2/4 veya yüzdelik oranlarla da ifade edilebilir.

Bereket Tanrısı Priapos / Efes

Ana Tanrıça Heykeli

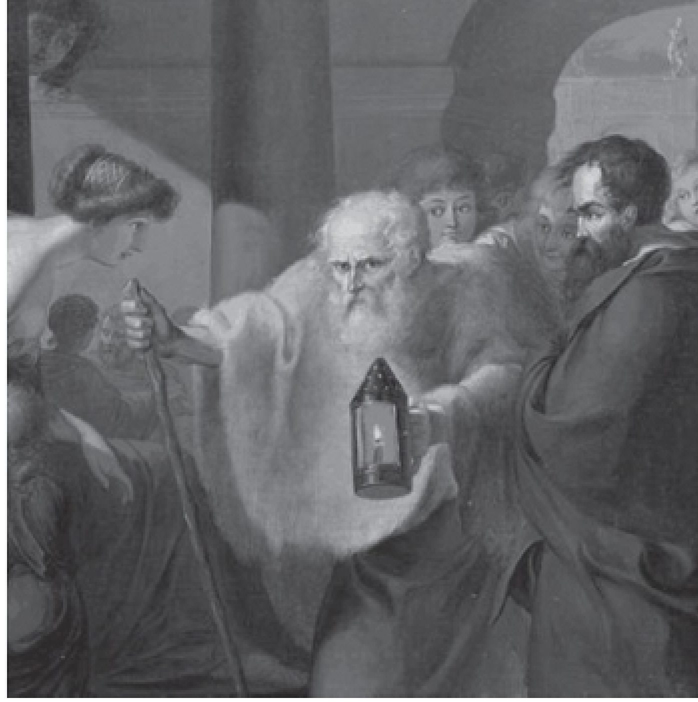
Ankara, Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Artemis Heykeli / Efes

Herhangi bir erkek çocuk, babasını çeşitli nedenlerle içine akıtamazsa anneye yönelir. Anneyi içine akıtmaya çalışır. Eğer anneyi içine akıtırsa anne ile özdeşleşir ve homoseksüel bir çocuk olur. Çünkü kötü bir babayla özdeşleşmek çocuğu endişelendirir, korkutur. Anneye yönelmek erkek çocuğunu sakinleştirir, tehlikelerden korur.[55]

Yüksek algı düzeyine sahip bir erkek çocuk -ki toplumda böyle çocuklara çok az rastlanır- babayla özdeşleşmediği gibi anneyle de özdeşleşmez. Çünkü algı düzeyi onlarla özdeşleşmeye olanak tanımaz. Onlar gibi dindar, zayıf, ürkek, kültürsüz, şiddet eğilimli vb. aile özellikleri algı düzeyi yüksek çocuk için özdeşleşme nedeni sayılmaz. Bu durumda çocuk askıda kalır veya başka bir yakınıyla özdeşleşmeye çalışır; başka bir yakınıyla da özdeşleşmezse ileriki yaşlarında bu eksikliği bilimle, sanatla, sporla gidermeye çalışır. Örnek olarak kendisine anne babayı değil bilim insanlarını, sanatçıları, sporcuları örnek alır. Onlarla özdeşleşmeye ve yüksek algı düzeyini bilimle, sanatla karşılamaya çalışır. Yeni bir baba modeli arayışı kişiyi mükemmeliyetçiliğe dek götürür.

Diogenes (Diyojen) MÖ. 300’lerde yaşadı. Büyük İskender'e "Gölge etme

başka ihsan istemem." dedi. Çünkü kendisi aydınlıkta feneriyle insan ararken

karanlığa hiç tahammülü yoktu. Peki, Diogenes güpegündüz feneriyle kimi

arıyordu? Onun aradığı kişi büyük olasılıkla babasıydı. Yüksek algı düzeyi

babayla özdeşleşmeye izin vermezse kişi güç simgelerini edinemez.

Belki de fıçı, bir babanın veremediği sıcaklığı Diogenes’e verebiliyordu.

Babayla özdeşleşen çocuklar babanın özelliklerini aldığı gibi, güç nesnesi olarak penisin yanında tanrı, din, süperego, yaşam, ideal ben, gibi simgelere de kavuşmuş olur. Çünkü Oedipus karmaşası başarıyla gerçekleştirilmiş ve çocuk topluluğa kendini kanıtlamıştır. Erkek çocuk babayla özdeşleşerek penise kavuşur ve güç simgesi ile birlikte tanrıya ve dine boyun eğer. Böylelikle çocuğun ideal beni ve süperegosu tamamlanır. Artık evrimsel gerekliliğini yerine getirebilir, yani üreyebilir. Oysa Oedipus karmaşasında babası ve annesiyle özdeşleşmeyen çocuk, babayı bir güç nesnesi olarak görmediği gibi din ve tanrı kavramlarına da karşı çıkar. Baş başa kaldığı ölüm ile hesaplaşmaya ve onu yenmeye çalışır. Çocuk babayla özdeşleşemediği için bir penise de kavuşamamıştır ve evrimsel gerekliliği yerine getiremeyecektir. Ancak yüksek algı düzeyi sayesinde kendine güç de olsa bilimle veya sanatla ideal bir ben ve süperego yaratabilmektedir. Bu durumda kendi kendini yaratma pozisyonuna girerek tanrının kendisi olduğunu, babasının ise bir güç nesnesi olamayacağını kanıtlamaya çalışacaktır. Böylelikle babanın penisini almak yerine kendine yeteneğiyle bir penis yaratmış olmaktadır.

Algı düzeyi yüksek erkek çocuk için artık nesne önemini yitirecek özne önem kazanacaktır. Bilim, spor ve sanat nesneye (penise) olan sevginin yerini alacaktır. Babayla özdeşleşmek istemeyen algı düzeyi düşük erkek çocuk ise en sonunda yine babayla özdeşleşme gereği duyacaktır. Çünkü başka çaresi yoktur. Böyle çocuklar yaşamlarını sinir hastalığı ile geçirirler. Kabullenemediği bir babayı (penisi) içine akıtmıştır ve sürekli sinir halindedir.

Kısacası babayla özdeşleşme ego için bir güç, id için penise kavuşmak, evrim için genleri bir sonraki kuşağa aktarmanın yolu demektir. Babayla özdeşleşme karşısında id, penisi sonsuz yaşam nesnesi olarak görür ve tanrısallığın tohumlarını oluşturur.

İster kız çocuğu için olsun ister erkek çocuğu için, baba kavramı o denli önemlidir ki çocuğun yaşamı babaya bağlıdır denebilir. Çocuk babayı algıladığı an babadan ilgi ve sevgi bekler. Çocuğun kendisine olan güveni de babanın küçük yaşta çocuğa duyduğu güvenle başlar. Bazı babalar kendi

ailesinden aldığı değersizlik duygusunu çocuğuna da yansıtabilir; çocuğun kendisinde, hoşlanmadığı kendisini görür. Eğer çocuk algı düzeyi yüksekse böyle bir baba ile özdeşleşmek istemez ve onu içine akıtmaz. Algı düzeyi düşük ise babanın olumsuz eylemleri ya özdeşleşme nedeni ya da özdeşleşme zorunluluğu doğurur ve çocuk da babasına benzer özellikte olup çıkar. Böyle bir babayı kabullenmek demek onun eylemlerini de kabullenmek ve yaşantısında kullanmak demektir. Çünkü çocuğun sınırlı yaşantısının tek dayanağı ve anlamı babadır. Babayla özdeşleşmeyen erkek çocuğun kişiliği de gelişmez. Çocuğun kendine olan güveni babasına olan güveninden kaynaklanır ve gelişir. Babanın itici tutumları çocuğun kendisini değersiz bulmasına neden olur. Kendini değersiz gören bir çocuk da başkalarının duygusal ihtiyaçlarını algılayamaz. Kısacası bir çocuk, aile içinde büyüyorsa ona verilecek olan her olumlu davranış çocukta güven ve sevgiye dönüşür; verilen her olumsuz davranış ise çocuğun yaşamında sarılamaz yaralar açar.[56] Annenin rolü de büyüktür; ancak, erkek ve kız çocuğu için güç nesnesi baba olduğundan Oedipus çağında babanın önemi daha büyüktür.

Kedinin aynada kendini aslan olarak gördüğü fotoğraf bize çocuğun babası ile olan ilişkisine dair bilgi verebilir. Eğer bir baba çocuğuna karşı sevgi ve ilgi içinde ise çocuk babasını aynada aslan olarak görebilir. Eğer baba şiddet eğilimli ve sert biri ise baba aynada yırtıcı bir akbaba olarak görünür. Ayna çocuğu yansıttığından çocuk aynaya bakarken kendini bir akbaba olarak görür ve kendisinden nefret eder. Babanın çocuğa davranışı çocuğun kendine davranışını belirler. Eğer baba çocuğuna karşı sevgi dolu ancak güçlü bir baba imajı çizmiyorsa çocuk (aynada) babayı bir kedi gibi görür ve çocuğun kendisine olan güveni de azalır. Burada dikkat edilmesi gereken bir konu var: Bu da çocuğun algı düzeyidir. Eğer algı düzeyi yüksek bir çocuk aynada yırtıcı bir akbaba görüyorsa böyle bir ayna ile yaşamak istemez ve egosunun geliştiği dönemde (ergenlikten sonra) bu aynayı kırar ve yeni bir ayna edinmeye çalışır.

Gerard Mendel “Babaya İsyan” adlı yapıtında bu konuya şöyle değinir: “Çünkü biz bugün psikozu, babanın kimliğinin alınmasının başarısızlığa uğramasının bir sonucu gibi sayıyoruz.” Mendel bir çocuğun sağlıklı bir yetişkin olması için Oedipal çatışmayı aşması gerektiğini söyler. Ancak bu çatışmadan üstün çıkan çocuğun başarısının bir kısmını yetişkin olduğunda devlet, ilkokuldan başlayarak zorlayıcı ve bastırıcı önlemlerle geri alır.

Oedipus'u aşmış bir erkek çocuk yetişkinlikte devlet için uysal bir nesne oluverir. Babadan alınan penisi devlet kendi gücü için kullanır. "Penise sahip olmayan yani Oedipus'u aşamayan çocuk en ilkel yıkıcı düşlemlerle baş başa kalmaya mahkûmdur; tek ve baba desteği olmadan kötü anneyle baş başa kalır."[57]

Oedipus karmaşası: Kız için

"Şansım olsa erkek doğardım." diyen birçok kadınla karşılaşmışsınızdır. Erkek olmayı bir şans ve artı bir değer olarak gören kadınların yaşadığı olaylardan biri de şudur:

"Dört yaşındaki kız çocuğu komşunun aynı yaştaki oğluyla oynarken penisini görür. Koşa koşa eve gelip: 'Anne, anne ben de komşunun oğlundaki gibi bir kuyruk istiyorum. Baba bana da öyle bir kuyruk al.' diye tutturur."

Oedipus karmaşasının kızlar için olanına Elektra karmaşası denir. Elektra karmaşası oğlan çocuğunda olduğu gibi gelişmez. Elektra karmaşası Sigmund Freud'un Oedipus adını verdiği karmaşanın kız çocukları için geçerli olanıdır. 3-6 yaş arası kız çocuklarının babaya aşırı düşkün olmaları ve anneyi rakip olarak görmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu karmaşanın, yaş ilerleyince anneyle özdeşleşme yoluyla çözümlendiğini bilmekteyiz.[58]

Fallik dönemde küçük kız, erkek çocuk gibi cinsel organı saydığı klitorisinden haz alır. Bu dönemde kız çocuğu kendisini bir erkek olarak düşünür. Onun da ilk aşk nesnesi annedir. Kızın anneye duyduğu aşırı bağımlılık bir süre sonra yerini babaya bırakır. Babayı tanıyan kız çocuğu annesinden nefret etmeye başlar.[59]

Kız çocuk erkek çocuğun penisini görünce büyük bir şok yaşar. Çünkü kendisini bu dönemde erkek olarak gören kız çocuğu kendi penisinin kesildiğini yani hadım edildiğini düşünür. Kendisi hadım edilmiş bir erkektir. Aslında kız çocuğunda erkeğinkine benzer bir organ vardır: klitoris. Hadımlığa çok çeşitli tepkiler veren kız çocuklarının bazıları bir gün benim de penisim çıkacak düşüne kapılır. Annesinin kendisine bir penis vermediğini düşünerek annesine kızar ve bu durumdan onu sorumlu tutar. Penis arzusu küçük kızda derin ve silinemez izler bırakır. Penisin olmamasını bir ceza olarak görür. İlk aşk nesnesi olarak gördüğü

annesinden uzaklaşan kız çocuğu ikinci aşk nesnesi olan babaya yönelir. Annenin veremediğini babadan almaya çalışır.

Penise İmrenme

Kız çocuğu ikinci aşk nesnesi olan babadan bir çocuk sahibi olmak ister. Çocuk sahibi olmak penise kavuşmanın bir yolu haline gelir. Peki, küçük kız çocuğu için penis neden bu denli önemlidir? Yukarıda da sıraladığımız gibi id, penisi sonsuz bir yaşam ve sonsuz bir gücün nesnesi olarak görmektedir. Ölümsüzlük ancak penise kavuşmakla olanaklıdır. Penise kavuşamayan ölümlüdür ve bir kenara itilmeye tutsaktır. İlkel topluluklar bu yüzden erkeği tanrı katında, kadını ise cehennemlik olarak görür. Kadın doğumu simgelerken, erkeğin gözünde ölümü de simgeler. Toprak ürün verir, ama erkeğe istediğin gibi sürebilirsin iznini de verir. Ataerkil bir topluluğun üyeleri bu yüzden penise değer verir. Küçük kız çocuğu da şımartılan, sevilen, söz hakkı verilen erkek çocuğun yanında kendisini eksik duyar ve bu durumu penisi olmamasına bağlar. Karen Horney “Kadının Ruhsal Yapısı” adlı yapıtında şöyle der:

“Genellikle apaçık bir erkek olma arzusunu taşıyan kadınlarla kızların yaşamlarının başlangıcında son derece güçlü bir baba düşkünlüğü evresinden geçtiğini cinsel enerji nesnesi biçimlerini yakından inceleyerek bulabiliriz.”[60] Oysa asıl sorun Janine Chasseguet-Smirgel’in “Dişil Suçluluk” adlı makalesinde dediği gibi “Oidipus’a neden olan dişil arzular veya babaya duyulan aşk değil, eril arzular ve penis kıskançlığıdır.”.[61] Freud, 1905 yılında yayımladığı “Çocukluk Cinselliği Kuramları Üzerine Üç Deneme” adlı çalışmasında, “kız çocuğunun her iki cinsiyette de penisin olması gerektiği yönünde bir inanç taşıdığını” söyler. Çocuklar vajinanın varlığından habersizdir. Erkek çocuk da kadındaki penis yoksunluğunu görünce dehşete düşer ve o da kadındaki penisin kesildiğini, iğdiş edildiğini düşünür. Kız çocuğu ise penis yokluğunu kendisine yapılmış bir haksızlık olarak görür ve bir gün penisinin çıkacağını ya da klitorisinin uzayacağını düşünür.[62] Freud’a göre, küçük kız çocuğu kendisinde olmayan penis karşısında kendisinin erkek çocuktan daha değersiz olduğu duygusuna kapılır. Değer yitimi kız çocuğunda annesini ve bütün kadınları içine alarak büyür. Kendisine vermediği penis yüzünden annesine kızacak olan kız çocuğu penisin yerini tutan bir bebek vermesi için babasına yönelecektir.

Bu arzu karşısında kız çocuğu Oedipus konumuna girmiştir ve anne artık küçük kız çocuğunun bir rakibidir.[63]

Kız çocuğu kendisinde eksik olan penis karşısında kendisini penisi kesilmiş ve yara almış bir nesne olarak görür. O aslında penisi elinden alınmış sakat bir erkektir. Karen Horney, kliniğinde edindiği deneyimler sonucunda kadınlık işlevlerini yadsıyan hastaların erkek olma arzusu duyduğunu görür. İçeriği şöyle olan düşlemlerle karşılaşır: "Bir zamanlar bir penisim vardı; ben iğdiş edilmiş, sakatlanmış bir erkeğim." Bu düşlem kişide bir aşağılanma duygusuna yol açar. Erkeklere duyulan imrenme, erkeklere içerleme biçiminde, ayrıcalıklı kişi olan erkeğe beslenen acı duygularda ortaya konur.[64]

İmrenmenin Nedenleri Üzerine

"Kız çocuğunun babasını kıskanarak annesini rakip olarak görmesi biçiminde açıklanan elektra kompleksi kız çocuğunun kendisini erkek çocuklarla özdeş kılması ve erkek çocukta bulunan penisin kendisinde neden bulunmadığı sorusu ve aşağılanmasıyla başlar. Kız çocuk ilkin kendi organı (klitoris) ile gururlanırken günün birinde erkek organını (penisi) gördüğünde kendisinde bir eksiklik duygusu ve penis kıskançlığı doğar. O da daha önce ilk sevgi ve gereksinim nesnesi olan anneye yakınlık duyarken bu kez ondan uzaklaşıp babaya yaklaşmak ister ve erkek çocuğun aksine, babaya olan yaklaşma ve sahip olma isteğinde annesi ile karşı karşıya kalır ve sonunda kendisinde eksik olan penisin yerine babadan bir çocuk sahibi olmayı ister."[65] Freud'a göre kız çocuklarının cinselliği tamamen erkeksi bir nitelik taşır. Bu durumda kız çocuğunu küçük bir erkek çocuk olarak kabul etmemiz gerekir.[66]

Erkek egemen toplumlarda, erkek çocuklara gösterilen özen herkes tarafından kabul edilmektedir. Erkek ve kız çocuğu arasındaki temel ayrım, erkek egemen toplumda bulunan bireylerin erkek çocuğu toplum içinde yüceltmesinden kaynaklanabilir. Özellikle kalıtımın erkek çocuk üzerinden bir sonraki kuşağa aktarılması düşüncesi erkeğin toplum içindeki konumunu daha da yüceltmektedir. Erkek egemen toplumda kız çocuğuna yüklenen tek görev erkeğin isteklerini karşılama noktasında kalmaktadır. Kız çocuk, erkek çocuklara gösterilen özen karşısında bir aşağılanmaya zaten kapılmaktadır. Bu aşağılanma ikincil bir aşağılanmadır. Oysa birincil

aşağılanma Oedipus'la yani penis imrenmesi ile doğmaktadır. Kız çocuğu kendisinin hadım edildiği görüşü karşısında büyük bir aşağılanmaya düşer. "Penis özlemi" kadındaki aşağılık duygusunun ilkini oluşturmaktadır. Penise olan özlem kız çocuğunu önce babanın penisini alma isteğine, sonra babadan bir çocuk sahibi olmaya ve sonra ensest yasağı nedeniyle başka bir erkekten çocuk sahibi olmaya iter. Böylelikle anne olmayı bir penise kavuşmanın yanı sıra aşağılanmadan kurtulmanın da bir yolu olarak görür. [67]

Melanie Klein 1932 yılında yayımlanan "Çocukların Psikanalizi" adlı yapıtında şöyle der: "Memeden kesilen kız çocuğu, yoksunluk duygularının akabinde, memeden başını çevirir ve babanın penisine doğru yönelir. Oral bir içe katma yoluyla bu penisi elde etmeye çalışan kız çocuk erken dönem Oidipus'un içinde kendini bulur. Babanın penisi küçük kız için annenin karnındadır ve anne onun sahibidir. Dolayısıyla, bu penisin elde edilmesi için anne küçük kızın sadist saldırılarına hedef olur. Sadizmin doruk noktasında olan küçük kızın ruhsal hayatı göze göz, dişe diş mantığıyla işlediğinden, bu saldırıların karşılıksız olmayacağı endişesiyle, annesinden gelecek misillemelerin korkulu bekleyişine girer ve iç organlarının koparılacağından, parçalanacağından korkmaya başlar."[68]

Kadının; penise imrenmesi, babadan çocuk sahibi olma isteği, erkek olma dürtüsü, "bir gün penisim çıkacak" düşlemleri, doğacak olan çocuğunu penis olarak görmesi gibi içgüdüsel isteklerinin üreme odaklı içgüdüsel istekler olduğu düşünülebilir. Evet, sanki evrimsel süreçte doğa kadını üremek için erkeğin penisine hasret bırakıyor gibidir. Asıl soru şu olmalıdır: "İmrenme evrimsel süreçte nasıl evrildi?" Çünkü insana özgü olan bu durum doğrudan insan evrimi sürecini ilgilendirmekte ve dolayısıyla bugün kadınlarda penise imrenme içgüdüsünün doğrudan insanın evrimsel süreci ile alakalı olduğu görülmektedir. Bu konuya yeniden döneceğiz. Bundan önce Oedipus karmaşasının bilimselliği üzerine durmakta fayda var. Çünkü birçok kişi çoğunlukla bilinçaltında gerçekleşen bu olayların doğruluğu konusunda şüphelidir. Şüphe duymakta da haklıdır. Çünkü bilinçaltında yaşanılanlar kişi tarafından zaten hatırlanmak istenmeyen olaylardır.

Oedipus karmaşası ve bilimselliği

Kendisi gibi karmaşık olan Oidipus'un bilimselliğini birçok araştırmacı inceledi. Örneğin Friedman kadın ve erkek figürlerine, erkek ve kadın

deneklerin verdikleri tepkileri değerlendirerek her iki cinsin de Freud'un değindiği Oedipal çatışmalara girdiğini saptadı. Daha da ilginci evli eşlerle Oedipal bağlantılar çerçevesinde, seçtikleri eşlerin anne ve babalarıyla bir ilintisinin olduğunu gördüler. Ancak Freud'un dediği gibi bu ilişkileri yalnızca Oedipus karmaşasıyla açıklanamayacağı da görülmüştür. Yine Hartup ve Zook'un araştırmasına göre dört yaşındaki erkek çocukları erkek olmaktan memnunken, kız çocukları kız olmaktan memnun değillerdir. Brown da üç ile on bir yaşındaki erkek çocukların erkek olmaktan memnuniyet duyduklarını, Hintli bir prenses olmaktansa, bir prens olmayı yeğlediklerini, etek yerine pantolon giymeyi istediklerini saptamıştır. Oysa kızlar üç yaşından önce kızlıklarından memnunken üç yaşından on bir yaşına kadar memnun olmadıklarını ve erkeksi giysileri yeğlediklerini belirtmişlerdir.[69]

Oedipus karmaşası erkek çocuktan öte kadınlarda daha canlı olarak görülmektedir. Eğer Oedipal karmaşa kız ve erkek çocuk için babayla özdeşleşme çerçevesinde gerçekleşiyorsa o zaman kadınların hemen hemen hiçbirinin bu karmaşayı çözümleyemediği düşünülecektir. Çünkü bir kız çocuğu hiçbir zaman (çok az kız çocuğu dışında) babayla özdeşleşemeyecektir ya da penis sahibi olmayacaktır. Oysa bu karmaşanın çözümü kısmen de olsa gerçekleşmektedir. Kadın dolaylı yollarda ve aşkı da içine katarak kendine seçtiği eşten bir çocuk sahibi olacak ve penise kavuşmayı böylelikle başaracaktır. Bu başarı evrimsel bir başarıdır ve sonuçları insan türünün kaderini belirleyecek düzeyde önemlidir. Çünkü seçilen eş ve özellikleri bu karmaşa çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu karmaşa Dawkins'in "Bencil Gen" kuramının da kaynağını oluşturacaktır.

Kız çocuğunda nesne olarak "baba"

Eğer dört yaşındaki kız çocuğu erkek çocuğu gibi kendini erkek olarak düşlüyorsa o zaman kız çocuğunun yaşamında da en önemli etken baba olmalıdır. Oedipus'u aşamamış bazı erkek çocuklar gibi kız çocukları da zoraki bir geri dönüş yaşar ve uygun olana yani anneyle özdeşleşmeye çalışır: Arkasında aşağılanma duygusu ve penis kıskançlığını bırakarak.

Penise imrenme küçük kız çocuğunda derin izler bırakır ve kız çocuğunun gelecekteki ruhsal yapısını belirler. Bu durumda penise imrenme küçük kız çocuğuna üç seçenek sunar: Bu seçeneklerden birincisi babaya yönelen kız çocuğunun penis hasretinden kurtulamaması ve anneyle de

özdeşleşememesidir. Bu durum gelecekte sinir hastalığına neden olur. İkinci durumda küçük kız çocuğu acı gerçeği kabul edemez ve erkeklik davranışını ileri götürür. Bir süre daha babalarına bağlanan ve kaçınılmaz hayal kırıklığıyla karşılaşan bu kadınlardan bazıları homoseksüel olur. Üçüncü durumda ise küçük kız acı gerçeği kabul eder ve penise imrenmeyi bilinçaltına iter. Anneyle özdeşleşmeye çalışır; ancak, penise imrenme bilinçaltında varlığını sürdürür. Bu da kadında yaşamı boyunca bir aşağılanmaya ve kıskançlığa yol açar. Küçük kız çocuğunun babadan istediği çocuk=penis, eş bulma sürecinde bilinçaltından çıkarak aşka dönüşür. Bu dönem içerisinde, yani eş bulma sürecine dek, kız çocuğu kendine eş olarak seçeceği erkek modelini yani romantik imgesini kafasında oluşturmaya başlar.

Başlangıçta babaya olan sevgi, erkeğe olan düşmanlıkla eş tutulur ve kız çocuğu babasına duyduğu sevgiyi ileriki yaşlarında içgüdüsel olarak bilinçaltına iter. Erkek egemen toplumda kız çocuğu olmanın getirdiği aşağılık duygusu da kız çocuğunun dikkatini erkeklere çevirir. Evrimsel mekanizma işte burada işlemeye başlar. Erkeklere duyulan düşmanlığın simgesi olarak görülen babanın yerini başka bir erkek alacaktır artık.

Kız çocuğu kendine eş seçerken kendi baba modeline göre eş seçer. Genetik temelde düşünüldüğünde çocuklar anne babalarına göre daha iyi genlere sahiptir. Eş seçiminde de bu genetik frekans arttırılma eğilimindedir. Yani seçilecek eş baba tipine uygun, ancak babadan daha güçlü genlere sahip eş yönünde olacaktır. İnsan evriminin böylesine hızlı ilerlemesinin başlıca nedeni böyle bir eş seçimi mekanizması olmalıdır.

Babaya sevgi bilinçaltında nefrete dönüşüyor

Penise kavuşamamanın acısı ile anneyle özdeşleşmek zorunda kalan kız çocuğu nefretini babasına yönlendirir. Küçük kız çocuğunun üç dört yaşlarında kendini erkek olarak kabul etmesi ve sonra anneyle özdeşleşmesi babanın yanında tüm erkeklere karşı bir tavır almasına neden olur. Bu durumda penis kıskançlığı erkeklere ve birlikteliğinde erkeği temsil eden babaya karşı bir nefrete ve nefret de öç alma duygusuna yol açar. Baba simgesi erkeği temsil eder. Erkeklik arzuları yerine getirilmemiş kız çocuğu erkeği temsil eden babadan bir çocuk yani penis sahibi olmadığı için bu çocuğu yani penisi ileriki yaşlarında kendine eş seçeceği erkekten almaya

çalışır. Öç duygusu aşka; aşk, kadını çocuğa; çocuk ise kadını penise kavuşturacaktır. Karen Horney bu konu ile ilgili şunları aktarır:

"Kız çocuğu bilinçaltında beslediği baba/erkek düşmanlığından habersiz güdüsel davranışlarının etkisiyle başka erkeklere âşık olur. İlgi duyulan erkek, erkeklik simgesi olarak gördüğü babasından başkası değildir. Özellikle erkeklere karşı öç alıcı bir tutum takınmanın, şiddetli bir öfkeyle kızlığını bozan erkeğe yönelik oluşuna da sık rastlanır. Açıklama doğaldır -yani düşleme göre- kadının ilk kez cinsel ilişkiye girdiği kişi kesinlikle babasıdır. Dolayısıyla bunu izleyen gerçek sevda yaşamında, ilk eş alışılmadık bir biçimde babanın yerine geçer."[70]

Horney, erkek sevgilinin babanın yerine geçtiğini söylerken bilinmeyen bazı olgulara da kapı açmış oluyor. Derinlemesine incelendiğinde bu olguların, eşeysel seçilimde en uygun genlerin seçimine kaynaklık ettiği görülecektir. Seçilen eş daha doğrusu babadan öç alınacak erkek öteki erkeklerden farklı olacaktır. Erkek eş, öyle özelliklere sahip olmalıdır ki babasından öç alma isteğindeki kadını kendine bağlayabilecek aşkı doğurabilsin. Önemli bir noktayı da söylemeden geçemeyeceğim: Kız çocukları 4 yaşında iken babaları genellikle 25-30 yaş arasında genç bir delikanlıdır. Kız çocukları erişkin olduklarında 4 yaşında iken gördükleri ve bilinçaltına attıkları baba tipinin benzerini yine 25-30 yaş arasındaki erkeklerde ararlar. Bu yaş aralığında olan erkeklere âşık olmalarının nedeni 4 yaşında iken bilinçaltına attıkları babaya olan benzerliktir. Örneğin 25-30 yaş arasındaki erkeklerin bıraktığı sakal ve bıyık, kadınlar için çekicidir; çünkü bilinçaltında babayı hatırlatmaktadır. Oysa bilinç bunun farkında değildir.

Gerçekten de kız çocukların babalarına bağlılığını ileride kendine eş seçtikleri erkeklerde izleriz. Çoğu babasına benzeyen tiplerden hoşlanır; yaşlıca olgun erkek kadını cezbeder. Yaşıtlarına da çocuk gözüyle bakar. Kocasından ayrıca babalık görevi üstlenmesini ister. Bazen denetlenmek, azarlanmak, suçlanmak peşindedir. Çocuksu yaramazlıklar yapar; eşinin tepkilerini izler, hatta eşinden korkar. Babasının sevgisini kazanamayan kız, bazen hiçbir erkek tarafından sevilmeyeceğini düşünür ve kendini sevdirmeyerek bunu kanıtlar. Babasının veremediğini başka erkekler tarafından alabileceğini sananlar ise zorla erkeği cinsel ilişkiye itip dilediğini alır almaz erkeği iter.[71]

Eş seçiminin serbest olduğu bir yerde seçilen erkek eş kadının eskiden olmak istediği erkeğe de benzeyebilir. Kadın bir erkek çocuğun annesi olmadan tam olarak tatmin olmaz. Anne kendisinden esirgenmiş olan üstünlüğü oğlunda da arayabilir.[72]

Çocuk, baba ve anne üçgeni

Kız çocuklarının Oedipal gelişimi erkeğinki gibi değildir. Kız çocuğu için geçerli olan bazı olgular erkek çocuğu için geçerli olmayabilir. Şöyle bir benzetme ile Freud'un "kara kıta" sına ışık tutabiliriz. Ancak konunun anlaşılması için önce kromozomları tanımamız gerekir..

Her canlı belirli miktarda kromozom taşır. Kromozomlar içlerinde genleri yani kalıtımın şifrelerini taşıyan iplikçiklerin kümelenmiş biçimidir. İnsanda 46 kromozom bulunmaktadır. Kromozom sayısı her canlıda aynı değildir. İnsanın vücut hücrelerinde 46 kromozom olmasına karşın eşey hücrelerinde (sperm, yumurta) bunun yarısı yani 23 kromozom bulunur. İnsan kromozomları çifter halde bulunur. Bu kromozomların bazıları x harfine, bazıları ise y harfine benzediğinden dolayı bunlara x veya y kromozomları denir. 22 çift kromozom özdeş harf taşıdığı halde 23. kromozom çifti hem özdeş (XX), hem de zıt (XY) kromozomları taşıyabilir. Spermdeki 23. kromozom Y ise, yumurtadaki X kromozomuyla birleşerek erkek bireyi (XY) oluşturur. Spermdeki 23. kromozom X ise yumurtadaki X kromozomuyla birleşerek dişi bireyi (XX) oluşturur. Kadınlarda Y kromozomu bulunmaz.

Y kromozomu yalnızca babadan oğla geçer. Bu durum evrimsel süreci incelemede bize kolaylık sağlamaktadır. Y kromozomu babadan oğla değişmeden geçer. Ancak kuşaklar arasında oluşan mutasyonlardan dolayı Y kromozomu değişime uğrar. Bilim insanları bu değişimlerin hızına bakarak bireyler, hatta hayvanlar arasındaki ortak ataya ulaşabilmektedirler.

Aynı biçimde kadında da -hücre çekirdeğinde yani kromozomlarında bulunmasa da- ortak atayı belirleyen bir DNA vardır. Bunun adı Mitokondrial DNA'dır. Mitokondrial DNA anneden çocuğuna geçer. Aynı biçimde Mitokondrial DNA'nın mutasyon hızından yaralanılarak ortak ataya ulaşılabilmektedir.

Cinsiyeti belirleyen kromozomlardır. Kromozom bozuklukları insanlarda anatomik ve zihinsel bozukluğa neden olabilmektedir. Örneğin 23. çiftte yalnız bir tek X'in bulunması Turner sendromuna neden olmaktadır. 23. çift XXY yapısını gösterirse Klinefelter sendromu oluşmaktadır. Bu gibi birçok kromozom kaynaklı hastalık bulunmaktadır.

Evet, kromozomları az da olsa tanıdık. Freud'un "kara kıta" dediği kadının ruhsal yapısının kromozomlarla ne ilgisi olabilir, diyebilirsiniz. Şöyle ki; bir erkek çocuğu güç nesnesi olan babası ile özdeşleştiğinde babanın süperegosunun yanında güç nesnesi penisi de alır. Oysa baba ile özdeşleşmeyen erkek çocuklar güç nesnesi penisi alamazken süperegoları da gelişmez. Kız çocukları ise baba ile özdeşleşmediği halde yine de babalarının süperegolarını alabilir. Kadınlarda süperegonun oluşması ile ilgili sorunlar vardır ve bilinmezliğini korumaktadır. Bu duruma şöyle bir açıklama getirebiliriz: Ayna örneğini düşünerek özdeşlemenin ve süperegonun oluşumu ile ilgili görüşlerimizi açıklayalım. Eğer biz Y kromozomuna güç nesnesi penis dersek bir erkek çocuğu Y kromozomuna sahip olduğu için babasından Y kromozomuna özdeş olan penisi almak zorundadır. Oysa kız çocuklarında Y kromozomu yoktur ve babadan ayrıca Y kromozomuna özdeş olan penisi almak zorunda değildir. Kız çocuğunda X kromozomu vardır ve bunun eş değeri annededir ve anneden almak zorundadır. Ancak erkeklerde anneden alınan bir tane X kromozomu olduğu halde kız çocuklarında biri anneden, biri babadan gelmek üzere iki tane X kromozomu vardır. Buna göre şunu diyebiliriz: Kız çocuğu kendisinde Y kromozomu olmadığı için babasından Y kromozomuna eş olan penisi almak zorunda değildir. Ancak süperego cinsiyetle ilgili değildir ve kız çocuğu babadan X kromozomunu aldığı gibi babanın süperegosunu da alabilir. Eğer babadan süperego alamıyorsa anneden alabilir. Bu durum kız çocuklarında büyük bir sorun yaratmaz. Oysa erkek çocuk babadan süperego alamazsa anneden alır ve erkek çocuk anneyle özdeşleşerek homoseksüel bir çocuk olabilir ve bu durum büyük bir sorun yaratır. Bazı kız çocukları ise kendilerini erkek olduğu düşüncesinden kurtaramaz ve babadan Y kromozomuna eş değer olan penisi alır ve bu durum kız çocuğu için büyük sorun yaratır. Böyle bir kız çocuğu kendisinde özdeşi bulunmayan bir nesneyi alarak sinir hastalığının kapılarını aralar. Çünkü kendisinde penisin eş değeri olan Y kromozomu yoktur. Bu da demek oluyor ki davranış cinsiyet üzerinden işlev kazanmaktadır.

Kadınlar yaşam biçimi bakımından erkeklerden farklıdırlar. Babasının süperegosunu almış bir kız çocuğu ileriki yaşlarda bu süperegoyu eşininkiyle değiş tokuş edebilmektedirler. Eşinin düşünceleri; yaşam ve inanç biçimi kadının süperegosunda değişime neden olabilmektedir; oysa erkekler böyle bir değişime hazır değildir. Bu durumda kadınlarda bulunan X kromozomundan biri annenin süperegosunu temsil ederken öteki X kromozomu babanın ve sonrasında eşin süperegosunu temsil etmektedir.

Beyin

Bebeğin beyni anne karnında genlerin ve hormonların etkisi ile farklılaşmaya başlar. Genlerin talimatı ile salgılanan hormonlar erkek bebeğin beyni erkek beynine, dişi bebeğinkini ise dişi beynine çevirme yönünde rol oynar. Bu nedenle erkek beyni çalışma faktörü yönünden kadınınkinden faklı çalışır. Örneğin kız çocukları erkek çocuklarına göre daha erken yaşta konuşmaya başlar; çünkü konuşma ile ilgili bölge erkekte beynin sol yarı küresinde etkinken kız çocuklarında bu yetenek her iki yarı küreyi de kapsamaktadır. Bunun gibi birçok özellik (duygu, görsel algılama, söz dağarcığı, vb.) erkek beyninin sol yarı küresinde etkinliğini sürdürürken kadında bu özellikler beynin birçok bölgesine yayılmış halde bulunur. Erkeklerde beynin her iki yarısı arasında kadınlardan daha az sayıda bağlantı bulunduğu için, beynin bir yarıküresinden diğerine bilgi aktarımı sınırlıdır. Bu yüzden de beynin sol, sözel yanına bilgi akımı daha kısıtlı olan erkekler, duygularını ifade etmekte zorlanırlar. Kadın ve erkek beyni anne karnında genlerin verdiği talimata göre hormonlar eli ile faklılaşmaya başlar. Ancak bazı durumlarda kadın, erkek beynine; erkek ise kadın beynine sahip olabilir. Bu durum, bazı hastalıkların belirtileri olarak kabul edilmektedir.

İnsanlarda erkeğin beyni ortalama 1440 gram iken, dişilerde bu 1250 gram olarak ölçülmüştür. Beden oranlamasına (bu durumda fark 100 grama düşer) ve zekâ farklılığı ölçümlerine (IQ ölçümlerine göre cinsiyetler arasında büyük bir fark görülmemiştir) göre erkek ve kadın beyni açısından pek önemli farklılıkların olmadığı gözlenmiştir.[73]

İd, ego ve süperegonun beyindeki izdüşümü

İd, ego ve süperego beynin hangi bölgelerinde temsil edilmektedir? Grey-Walter 1961 yılında yazdığı eserinde idin orta beyinden; egonun duyusal

korteksten, süperegonun ise frontal lobdan oluştuğunu savunmuştur.[74] Bugünkü verilere göre idi limbik sistem (hipokampüs, amigdala, hipotalamus), egoyu ventral frontal bölge ile dorsal frontal korteks, süperegoyu ise posterior korteksin temsil ettiği söylenmektedir.[75] Başka bir kaynakta ise idi limbik sistem egoyu ventral frontal bölge, süperegoyu ise dorsal frontal korteksin temsil ettiği söylenir.[76]

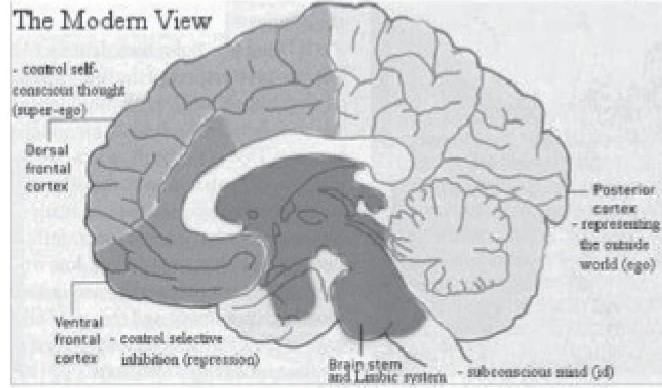
Penis imrenmesinden aşka yolculuk

Y kromozomuna sahip olamamak kadında bir aşağılanma yaratır; çünkü Y kromozomu penisi temsil etmektedir. Y kromozomuna sahip olmayan kadının beyin işlevleri erkeğinki gibi değildir. Eğer sert bir baba ve yumuşak bir annenin oğlu homoseksüel oluyorsa bu durumda beyinde değişimler meydana gelmektedir. Erkek beyni kadın beynine dönüşürken davranışlarda da bir değişim olmaktadır. Oysa kadın için bu davranışlar normaldir ya da normal olarak kabul edilmektedir. Kıvırtarak yürümek bir beyin işlevi olabilir ama erkeği cezbedebilmek için bir oyun da olabilir. Oysa biz biliyoruz ki kadın beyni ve erkek beyni farklı çalışır ve evrimsel süreçte kadın ve erkek, farklılaşmasını sürdürmektedir.[77] Güç nesnesi neden erkektir, bunu bilmiyoruz; ancak penisin bunda oynadığı rol büyüktür. Anatomik bir fazlalığın evrimsel süreçte bu denli aktif bir rol oynaması şaşırtıcıdır. Ancak kadınlar 4 yaşında iken idlerinin penisin peşinden çılgınca koştuğunu bilmezler. Çünkü böyle bir şey ayıptır ve bilinçaltında durması gerekir. Bu tür konular açıldığında kadınlar şiddetle tepki gösterirler; oysa tepkinin nedeni bilinçaltında gizlenmiş olayların açığa çıkma endişesidir ve kişi bunun fakına hiçbir zaman varamayabilir.

Kendini aşağılanmış ya da doğrudan aşağılık olarak gören kadınlar, erkekteki gibi gelişkin bir üst benliğe (olumsuz Oedipus nedeniyle) sahip olamadığı için kibirli ve kıskanç bir varlık olarak kalır; kavuşamadığı penisin kendisinde var olduğunu göstermeye çalışır.[78] Bu nedenle kadında erkeğe göre daha fazla kıskançlık ve imrenme baş gösterir. Bu durum penise sahip olma arzusunun tatmin edilmemesinin eski bir ruhsal sonucudur.[79]

Evet, kız çocuğu 3-4 yaşlarında iken kendini dişi olarak değil erkek olarak görür. Penisi kesilmiş bir erkektir o. Penise kavuşmak için babaya yönelir. Babadan penisi alamayacağını öğrenen küçük kız çocuğu bu arzusunu

bilinçaltına atarak anne ile özdeşlemeye çalışır ve penis arzusu küçük kız çocuğunu babadan öç almaya götürür. Bilinçaltına attığı penis arzusunu kendine eş seçeceği kişiden çocuk edinmek suretiyle gidereceğini düşünen kadın, aynı zamanda bu çocuk ile babadan ve tüm erkeklerden öç aldığını düşünür. Doğan çocuk ile aşk tamamlanmış ve penise kavuşulmuştur, yani öç alınmıştır.

İd, Ego ve Süperegonun beyindeki izdüşümleri

Karşıtların birliği bölümünde de söylediğimiz gibi nasıl insanda iyi ve kötü bir arada çatışarak bulunuyorsa aşk ve nefret de kişide bir arada çatışarak bulunur. Kadın bilinçaltında, âşık olduğu erkekten nefret etmektedir. Çünkü öç alma arzusu bilinçaltında nefret olarak dururken bilinçte aşka dönüşmektedir. Kadında aşkın temel kökeni öç alma duygusudur ve aşk, yüksek değerler üzerine inşa edilmemişse çocuk sahibi olunduğunda aşk bitmek zorunda kalabilir. Çünkü aşkı besleyen öç duygusu tatmin olduğunda aşk da orada bitebilir.

Kadın küçükken babasına olan aşkını yetişkinlikte eş seçeceği erkeğe yönlendirir. Seçilen erkek genellikle babadan genetik olarak daha üstün bir birey olmalıdır. Bu da evrimsel süreci etkilemekte, insanlarda genlerin sağlıklı seçilimine katkıda bulunmaktadır. Kadınlar bilmeden babasından daha üstün genleri seçmekte ve insan evrimini yönlendirmektedir. Yani kadında aşk, babanın genlerinden daha iyi genlere olan ilgidir denebilir.

Aşktan, insan evrimine yolculuk

Kız çocuğu babasına beslediği ve sonradan öç duygusuna dönüşecek olan aşkı yıllarca bilinçaltında saklar. Ta ki karşısına kendisine uygun bir eş çıkana dek. Bu durumda kadın, ilgi duyduğu erkeğin bazı özelliklerini bize

söyleyebilir. Örneğin yakışıklılığı, kaslı oluşu, bakışı, elleri, gözleri, saçları vb. özellikler kadın tarafından ilgi çekici olabilir. Burada karşımıza iki olgu çıkıyor: güdülerin seçimi ve bilincin seçimi. Güdüsel seçim kadının bilinçaltının seçimidir ve öç alma ve baba merkezli işlemektedir. Bilincin seçimi ise daha çok para, kariyer, mevkii, vb. özellikler yönünde gerçekleşmektedir. Bilinçli kadınlar için durum başkadır; onlar öç duygusunu bir kenara bırakıp özverili geni seçme eğilimi gösterebilirler.

Babadan ve temsil ettiği erkeklerden öç alınacaktır ve seçilen eş baba merkezli olacaktır. Öç de ancak kötü (bencil) bir bireyden alınır. Çünkü iyi insandan öç alınarak baba kıskandırılmaz. Burada babanın özellikleri ya da başka nedenler de söz konusu olabilir. Güdüsel davranışlar genellikle bencil geni seçme eğilimindedir. Çünkü milyonlarca yıldır kadın bencil olan erkeği seçmiştir; uzun boylu ve güçlü erkeği seçtiği gibi.

Günümüzde seçilecek eşin özellikleri

Darwin, insan süsü ve giysilerini eşeysel seçilimin doğal sonuçları olarak görmüştü. “İnsanın Türeyişi” adlı yapıtında kabile insanları arasında tırnak, gözkapağı ve saç boyalarının; saç kesme ve örmenin; tıraşın, diş renklendirme ve çekiminin, dövme yaptırmanın, deri kanatmanın, kafatası şekli bozmanın ve burun, kulak ve dudak deldirmelerin çok popüler olduğunu dile getirmişti. Aynı zamanda çoğu kültürde erkeklerin kadınlara göre daha süslü oluğunu söylemişti. Dişiler, erkek süsleriyle ilgili beğeniler geliştirmiş olmalıydı. Buna benzer bir durum Nijerya ve Nijer çöllerinde yaşayan Bororolar arasında gerçekleşir. Geere Wol adı verilen yıllık festivalde genç erkekler bedenlerini süslemek ve yüzlerini boyamak için saatler harcarlar. Bu erkekler bu festivalde sağlıklı ve dayanıklı olduklarını göstermek için yedi gece dans ederler. Bu bir haftanın sonunda erkeler sıraya girer ve genç kızlara güzelliklerini ve çekiciliklerini gösterirler. Her kadın en çok çekici bulduğu erkeği sekse davet eder. Kadınlar daha çok beyaz dişlere, büyük gözlere, düzgün burunlara, en özenli beden boyasına ve en yaratıcı süslere sahip olan uzun erkekleri tercih ederler. Bu kabile öteki kabilelerle kıyaslandığında erkeklerin daha uzun boylu, daha beyaz dişli, daha büyük gözlü ve daha düzgün burunlara sahip olduğu görülmüştür. Bu güzellik yarışmasında podyuma erkekler çıkar ve olağan bir yarışmadır. Olağan olmayan Amerika ve Avrupa’da gerçekleşen kadınların podyuma çıktığı güzellik yarışmalarıdır.[80]

Freud'dan yüzyıl önce psikanalitik kavramlara ilişkin derin açıklamalar yapan Arthur Schopenhauer (1788-1860) çağını aşan duyarlılıkla eş seçimine ilişkin çarpıcı bilgiler vermiştir. "Aşkın Metafiziği" adlı yapıtında eş seçiminde yönlendirici ve seçimi etkileyen konulara değinen Schopenhauer, ilk olarak yaş etkeninden söz eder. Kadınların adet görmesi ile menopoza kadar geçen süre içinde seçilime uğradıklarını ve adetten kesilmiş bir kadına erkeklerin soğuk bakacağını söyler. İkinci önemli etken "sağlıktır" der. Üçüncü etkeni "iskelet sistemi", dördüncü etkeni ise buna bağlı "etin dolgunluğu" izler. Beşinci ve altıncı etken ise "yüz güzelliği ve güzel gözlerdir" der. Schopenhauer'ın bu tespitleri (son iki madde dışında) kasaplık koyun seçimini andırır gibidir. Bu durum her çağda güzellik anlayışının değiştiğini göstermektedir. Schopenhauer eş seçimine ilişkin şunları söylüyor: "Kadınlar 30-35 yaş arasındaki erkekleri, aslında en muhteşem insan güzelliğini temsil eden gençlere bile tercih ederler. Bunun nedeni, onların zevkleri doğrultusunda değil de, söz konusu yaşlarda (erkeklerin) doğurtucu gücünün doruğunu fark eden içgüdülerin yönlendiriciliğinde davranmalarıdır. Kadınlar erkek güzelliğine çok az önem verirler. Çünkü güzellik erkekler için değil kadınlar içindir diye düşünürler." Schopenhauer Freud'dan da ileri giderek her şeyin tek amacının üremek olduğunu söyler: "Burada tayin edici etmen, belli bir çocuğun dünyaya getirilmesi, taraflar bilincinde olmasalar da, bütün o aşk hikâyesinin gerçek amaç ve hedefidir: Bu amaç ve hedefe hangi yol ve tarzlarda ulaşılacağı işin önemsiz yanıdır." Ayrıca bencilliğe atıf yaparak "bencil amaçlar kesinlikle güvenebileceğimiz biricik amaçlardır" der. Erkeğin değişikliği her zaman özlediğini ve eşine olan sadakatinin ise yapay olduğunu söyler. "Kadının eşine sadakati ise doğaldır." der. Kadınlar, eş seçiminde kendilerinde bulunan özellikleri güzellik, akılılık, sevimlilik gibi erkeklerde aramadıklarını söyler. Kadınların çirkin, budala ve kaba erkekleri tercih etmeleri bununla açıklanabilir. Kadın, kendisinin çocuğuna veremeyeceği özellikleri taşıyan erkekleri seçer. "Erkek, kaba güçlü ve kifayetsiz; kadın hassas ruhlu, ince düşünen, eğitimli, iyi yetişmiş estetik duygulu vb. olabilir. Hatta kadın dahi ve bilgindir; erkek ise kaz kafalı biri." Demek ki bir erkek iyi yetişmiş bir kadının yanında aptal olduğu sürece seçilim şansı artabilecektir. Günümüzde sıkça rastlanan bu ilişkiler zaten çoğu insan tarafından bilinen ilişkilerdir. Schopenhauer'ın dediği gibi "herkes kendisinde eksik olanı başkasında arar ve eksikliğini tamamlayacak olanı seçer".[81]

Sosyal yaşamda insanların bazı kişilik özellikleri olumlu bazıları ise olumsuz olarak görülür. Bu özelliklerden bazılarına iyi (yalan söylememek, dürüst olmak, doğru davranmak, iyi huylu olmak, vb), bazılarına ise kötü (yalan söylemek, dürüst olmamak, şiddet uygulamak vb) özellikler olarak bakılır. Eğer eşeysel seçilimde aşk Oedipus'tan kaynaklanan bir mekanizma ise bir kadın babasından alacağı öç uğruna riske girerek bencil görünümlü erkekleri seçme eğilimindedir. İçgüdüsel olarak kadın, güzel ve iyi huylu biri ile babasından öç alamayacağı düşüncesindedir. Bu durumda öç alamayacağı bir erkekle karşılaştığında o kişiye yaşı büyükse "abi", yaşı küçükse "kardeş" gözüyle bakar. "Güzel insan" kavramı ise seninle birlikte olamam manasını taşıyabilir.

Kadın Oidipus'un etkisiyle ilgi duyduğu erkek karşında içinde bilmediği ve dizginleyemediği bazı duyguların var olduğunu bilir. İlgi duyulan erkek bir aşk nesnesidir. Kadın ilgi duyduğu veya âşık olduğu erkeğe neden ilgi duyduğunu veya neden âşık olduğunu genellikle bilmez. "O an öyle oldu" der. "Ne bileyim sevdim işte." "O anda ilgimi çekti" gibi düşüncelerle asıl nedeni geçiştirmeye çalışır. Oysa kadının aşk nesnesi bir öç nesnesidir. Aşkta duyulan bu duygular bilinçaltında yıllardır dışarı sızmayı bekleyen duygulardır. Ancak bu öç nesnesinin öyle özellikleri olmalı ki baba kıskandırılabilmelidir. Çocukken babasından alamadığı penis artık başka bir erkekten alınacaktır ve baba kıskandırılarak öç alma gerçekleşecektir. Öç nesnesi olan eş, bu bakımdan ne denli babadan güçlü ise kadın bu aşk nesnesi olan erkekten o denli haz alacaktır.

Bilinçaltı ne istiyorsa bilinç genelde tersini yapmaktadır. Psikanalizde buna "karşı tepki oluşturma" denir. Bilinçaltı bilinci oyalayarak kişiyi üremeye odaklamaktadır. Bunu da süperego denen maskesiyle yapmaktadır. İçgüdü süperego kılığına girerek bilinci yönlendirmekte ve kişiyi sonuç olarak üremek için oyalamaktadır. Örneğin günlük yaşamda edinilen nesnel araçlar veya öteki adıyla araç değerler (ev, araba, yat, arsa, kimlik, ün, mevkii vb.) bilincin istekleri gibi görünmektedir. Bilinçaltı bu isteklerle süperego kılığına girerek kişileri birbirleriyle yarıştırıp en uygun genlerle buluşturmayı amaçlamaktadır.

Eğer insanlarda ortalama bencillik düzeyi yüksek ve kadının babası da bencil özellikte ise seçilen eş bu bakımdan daha bencil olacaktır ki kadın erkeğe âşık olabilsin. Baba modeline göre seçilen aşk nesnesi insan

evriminin de yol haritasını belirlemektedir. Baba güçlüdür ancak seçilen erkek babaya göre daha güçlü olmalıdır. Aşk, insanın evriminde bir evrimsel mekanizma olabilir mi? Burada anlatılanlar genetik tabanda düşünüldüğünde evrimsel bir mekanizma gibi durmaktadır. Peki, bu mekanizma nasıl işlemektedir? Bu sorunun yanıtını vermeden önce kadın ve erkeğin cinsel veya evrimsel düzeydeki eşitliğine kısaca değinelim.

Kadın ve erkeğin evrimsel denklik formülü: E≡k+ç

“Kadın ve erkek eşit midir?” sorusu yıllardır sorulmaktadır. Biyolojik olarak eşit olmadığı bilinen kadın ve erkeğin ruhsal dünyasının da eşit olmadığını Freud bize göstermiştir.

3-4 yaşlarındaki erkek ve kız çocuklarının aklında tek cins vardır dedik: erkek. Eğer erkek çocuğun sorunu baba ile özdeşleme ise, bu sorun erkek çocuğun babayla özdeşleşmesi sonucu çözülmektedir. Peki, kendini erkek zanneden kız çocuğunun sorunu nasıl çözülecektir? Kız çocuğunun sorunu bu aşamada çözümsüzdür; çünkü kendisini penisi koparılmış bir erkek sanan kız çocuk aslında kendine özgü cinsel organı olan bir dişidir ve babayla özdeşleşmesi doğru ve sağlıklı değildir. Erkek ve kadın arasındaki ruhsal ayrılık işte burada başlamaktadır. Erkek çocuklarının büyük bir bölümü Oedipus sorununu baba ile özdeşleşerek çözerken kız çocuğu bu sorununu ancak kendine bir eş bulup bu eşten bir çocuk sahibi olduğu zaman çözebilecektir. Erkek çocuk babayla özdeşleştiğinde penisinin varlığını da kanıtlar, kız çocuğu ise bu penisi kendine eş seçeceği kişiden çocuk doğurarak edinecektir. Kadın ve erkek eşitliği bu yüzden eşeysel seçilim yönünden şöyle formüle edilebilir:

Erkek≡kadın+çocuk (İnsanda eş seçiminin evrimsel mekanizma formülü)

Bu formül birçok kişi tarafında kabul görmeyebilir. Ancak insan evriminde kadını erkeğe, erkeği kadına yönlendiren penis merkezli eşeysel seçilim böyle işlemektedir. Eğer kadınlarda penis arzusu olmasaydı, babaya yönelme olmayacak; babaya yönelme olmasaydı, babadan ve erkekten öç alma duygusu olmayacak, öç duygusu olmasaydı kadın erkeğe âşık olmayacak; aşk olmayınca kadın erkeğe yönelmeyecek; erkeğe yönelmeyince çocuk meydana gelmeyecek; çocuk meydana gelmeyince de insan evrimi böylesine karmaşık, böylesine dolambaçlı, böylesine seçici işlemeyecek ve insan soyu böylesine hızlı ilerlemeyecekti.

Bu formül toplumsal yaşamda kadın ve erkeğin birey olarak taşıdığı haklar bakımından eşit olması ile alakalı değildir. Bu formül genlerimizin bir sonraki kuşağa aktarılması sırasında (evrimsel süreçte) oluşmuş bir formüldür. Bu formülü toplumsal yaşama uygulamaya çalışmak yanlıştır; çünkü kadın da erkek gibi cinsel organı olan bir bireydir ve haklar bakımından erkekle eşit olmak zorundadır.

Erkek ve kadında cinselliğin anlamı

Kadın, cinselliğe erkek gibi bakmaz. Erkek için cinsellik bir amaç, kadın ise yalnızca bir araçtır. Kadının içgüdülerinde çocuk yapma isteği saklıdır ve bu öylesine bir istektir ki kadının tüm hayatına hükmedebilir. Çocuk düşünülmeden yapılan bir birleşmenin, kadın için evlilik sayılmayacağı, içgüdülerinde yerleşmiş dürtünün varlığı yüzündendir. Seks erkeği tatmin edebilir ama kadını tatmin etmez. Kadın için cinsel birleşme ilgi duyulan bir erkeğe olan duygularının belirmesidir; o erkek de çocuğun babası olarak seçeceği erkektir. Cinsel birleşmeye yalnızca erkeğin bir ayrıcalığı olarak bakabiliriz. Erkekte orgazm meninin fışkırmasına bağlıdır ve çok çabuk gerçekleşir. Oysa kadında orgazm çok geç olur, çoğu kadın (1/5'i) evliliği boyunca çok az orgazm olabilir. Bu yüzden orgazm kadınlar için bir lüks sayılabilir.[82] Bu yüzden kadınlar için seks, duygusal dürtülerin; erkek için ise cinsel dürtülerin tatminidir. Erkekler erotik düşler kurabilir ve orgazm olabilirler; ancak kadınlar pek erotik düşler göremezler, görenler ise genellikle erkeksi beyne sahip kadınlardır. Bunlar daha önceden anne karnında erkek hormonuna maruz kaldıkları için beyinleri erkek modeline göre düzenlenmiş olan kadınlardır. Kadınlar genellikle çıplak resimlere bakarak tahrik olmaz, olsalar dahi çıplağın hangi cinsiyetten olduğu pek önemli olmaz. Onlara yalnızca resmin güzelliği ya da resimdeki kişiyle özdeşleşmeleri ilgilendirir. Erkekler için seks çoğunlukla nesnel şeyler ve hareketlerden ibarettir; akıllarından kadının kim olduğu ile ilgili pek düşünce geçmez. Kadın cinsel bir nesnedir; oysa seks için seks kadına terstir. Kadınlar daha çok duyguların tahrik olmasıyla ilgilenirler. Bu yüzden kadının kalbine giden yol onun kulaklarından geçer. Kadın için seks sözcüklerin uyumlu etkileşimidir. Erkekler seks, kadınlar ise ilişki ister. Genellikle erkekler için et, kadınlar için aşk önemlidir. Ancak günümüzde bu tür ilişkiler değişmekte, yeni kadın seks için seks diyebilirken yeni erkek etten vazgeçip aşka, kadının beynine yönelebilmektedir.[83]

Seçilimin Ahlaki Yönü

Bazı bilim insanları kadının ahlaklı insanları seçtiğini söyler. Onlar bugün var olan ahlaki davranış ve ahlaki sağduyunun nedeni olarak atalarımızın iyi, cömert, yardımsever ve adil olan eşler seçtiğini iddia ederler. Daha da ileri giderek eş tercihinin cömert ve iyi hal gibi davranışlar yönünde evrildiğini söylerler.[84] Oysa insan evriminde özellikle ilkel atalarımızdan beri seçilimin iyi, cömert, yardımsever, adil, vb. iyi özellikler yönünde olmadığını günümüz bencil topluluklarında ya da bilim dilinde 'bireyci'lerin kendisinde görmekteyiz. Dawkins gibi bilimciler genlerin bencil gen yönünde evrildiğini, seçilimin "bencil gen" üzerinden gerçekleştiğini söylerler. Karşıtların birliği çerçevesinde bencil insanların kendilerini iyi, cömert, yardımsever, adil zannedip seçilimin de bu yönde olduğunu düşünmeleri yalnızca bir yanılsamadır. Çünkü ilkel atalarımızın ve günümüz insanlarının yaşamaları için bencillik önemli bir strateji olarak görülmektedir. İlkel atalarımız eğer iyi, cömert, yardımsever ve adil olanları seçmiş olsalardı sanırım seçilenlerin tümü açlıktan ölür ve soyları günümüze dek ulaşmazdı; çünkü özverili ve paylaşımcı insanlar vahşi doğada yaşayamazlar. Zaten bencil genler bugün toplumların özünde varsa iyi, cömert, yardımsever, adil insanların evrimsel süreçte elenmesindendir.

İnsanlar karşıtların birliği çerçevesinde iyi ve kötüyü bir arada yaşar. Evrimsel süreçte bencil genler seçilmişse koşullar seçilimi bu yönde tetiklediği için gerçekleşmiştir; fayda bencilliktedir. Evrim için iyi veya kötüden söz etmek gereksizdir. Kadınlar özverili erkeklerden uzaklaşıp bencil genlere yöneliyorsa bu durum içgüdüseldir. Bu içgüdünün yanında bir de özverili insanların kadınları koruyamayacağı veya aileyi yaşatamayacağı kanısı da özverili genin seçilmesine engeldir. Ancak içgüdülere bir de baba-penis merkezli öç alma duygusu da eklenince özverili genlerin seçilimi hemen hemen olanaksızlaşmaktadır.

Darwin'den sonra evrim olgusunun varlığı insanı tanımamızda başlıca etken oldu. Evrimci doğa bilimciler özellikle T. H. Huxley 1896'daki "Evrim ve Ahlak" adlı konuşmasında ahlakın kültürel bir icat olduğunu, ancak ahlak sayesinde adeta insanların hayvani geçmişindeki bir ejderhanın öldürülmesinin mümkün olabildiğini ve doğuştan bencilliğimizin üstünden gelmede ahlaka ihtiyacımız olduğunu savunur. Yine Freud'a göre öğrenilen sosyal kurallar sayesinde hayvansal ve konformist duygularımızdan

arınabiliriz. 20. yüzyıl biyologlarının ve sosyal bilimcilerinin üzerinde anlaştıkları çok az sayıdaki konudan biri, insan ahlakının öğrenmeyle mümkün olduğudur. Çünkü id toplum dışıdır ve ego ancak toplum kurallarına göre biçim alır. 1960 ve 70'lere gelindiğinde biyolojide "gen bencildir" anlayışı yükselir. Doğuştan ahlaksızlık düşüncesi de güç kazanır. Biyologlar canlıların başkalarının genlerine karşı kendi genlerinin kopyalarını yaratmak için adeta evrimsel bir egoizm geliştirdiklerinin ayrımına varırlar. Bu anlayış Freud'un id kavramına da uymaktadır. Genlerin bencilliği aslında kişinin kendi bencilliğidir.[85]

Richard Dawkins "Gen Bencildir" adlı kitabında şöyle der: "Uyarmak isterim ki, eğer siz benim gibi, içinde bireylerin cömertçe ve bencillikten uzak, ortak bir faydanın olduğu bir toplum yaratmak istiyorsanız bu konuda biyolojiden pek bir yardım bekleyemezsiniz. O nedenle cömertliği ve özgeciliği (özverili olmayı) öğretmeliyiz; çünkü, bencil olarak doğarız."[86]

Genlerimizin ve kişiliğimizin bencil olduğunu düşünüyorsak o zaman kadının eş seçim ölçütlerine bakmamız gerekir. Ancak burada önemli bir noktaya dikkat çekmek isterim. "Erkek özellikleri ile genleri arasında nasıl bir bağlantı kurmalıyız?" sorusunun yanıtı bizim için önemlidir. Yani burada genler, kişilik özellikleri ve sosyal çevre arasında doğrudan bir ilişkiden söz etmek gerekir mi? Bencillik her sosyal sınıfta kendini göstermektedir. Yoksulluktan dolayı özverili gözüken biri varsıllaştığında bencil olabilmektedir. Yoksulun özveriliği aslında bir aldatmaca olabilir; aldatma yani maske ile yaşamak konusu psikolojinin başka bir boyutu ve başka bir kitabın konusu olabilir ancak. Burada söz konusu olan özdür. İnsanın özü idden oluştuğuna göre eğilim bencillikten yana olacaktır. Bencilliğin doğal olduğu ortamlarda ise insanlar kendilerini bencil olarak görmeyebilir. Bu durumda da bir yanılsama olmaktadır. Marxizmin ekonomi temelli davranış teorileri bu bakımdan Freud'un bilinçdışı davranış teorilerinden pay almalıdır. Amacımız toplum odaklı bir birey yaratmaksa o zaman işe insanın özünü kavramakla başlamamız gerekmez mi? Değiştirmeye çalıştığımız kişinin evrimsel ve güdüsel davranışlarını özümsemeden onu nasıl değiştirebiliriz ki? Ayrıca Marxizmin "altyapı üstyapıyı belirler" önermesinin aslında doğrudan süperegonun oluşumuyla ilgisi olduğu görülebilir. Marx'ın "üstyapı" dediği olgu Freud'un "süperego" dediği olguyla örtüşür gibidir. Eğer böyle bir örtüşme söz

konusu ise toplumsal üstyapısının %75'i çocukluk çağında oluşmaktadır. Böylelikle üstyapının %75'i anne-baba tarafından belirlenir diyebiliriz.

Bencil gen seçilimi

5 milyon yıl önce ortak atamız olan şempanze ile ayrılışımızdan bu yana seçilimi kadınlar üstlendi ise bu durumda kadına bugün de çok görev düşmektedir. Ancak 5 milyon yıl içinde bugünkü insan modelinin oluşmasında yalnızca kadının seçiminden söz edemeyiz. Eğer ortada bir evrim varsa ve bu evrimde insan söz konusu ise işin içine birçok etmen girmek zorundadır. Bugün, birden çok insan türünün evrimsel süreçte elenmesiyle beyin hacmi 5 milyon içinde 2-3 kat artan bir insanla karşı karşıyayız. Bu durumda evrimsel sürece müdahale eden doğal seçilim, göç, genetik sürüklenme, mutasyonun yanı sıra, iki ayaküstüne kalkan bir canlı elbette ki değişik mekanizmaların etkisinde de kalacaktır. Bugün büyük göğüs, geniş kalça, kılsızlık, yüz güzelliği gibi görünüş özellikleri kadınların özellikleri arasında yer alıyorsa burada da erkeğin seçiminden söz etmemiz gerekir. Anatomik seçim ve zihinsel seçim noktasında detaylı bir incelemeyi burada işlememiz gerektir; ancak, bu inceleme başka bir kitap konusu olur.

İnsanın evrimsel sürecinde seçilmiş olan bencil genler ve bencil kişiliklerden söz ederken kadına karşı bir suçlama yapıldığı düşünülmemelidir. Burada yapılan yalnızca bir tespittir ve bu tespitte suçlu veya suçsuz yoktur. Niyetimiz "kapitalizmi haklı çıkarmak" hiç değildir Dawkins'in dediği gibi: "Öğretme konusunda söylediklerimin bir sonucu olarak, genlerle kalıtılan özelliklerin sabit ve değiştirilemez olduğunu düşünmek yanlış olur. Genlerimiz bize bencil olma talimatı verebilirler, fakat tüm hayatımız boyunca onlara boyun eğmek zorunda değiliz. Yalnızca şunu söyleyebiliriz: Genetik olarak özverili olmaya programlanmış olsaydık, özverili olmayı öğrenmemiz şimdikinden daha kolay olabilirdi. Hayvanlar arasında bir tek insanda öğrenilen ve sonraki kuşaklara geçirilen etkiler, örneğin kültür, baskın özelliktedir. Kimileri, insan doğasının anlaşılmasında, kültürün genlerden daha önemli olduğunu söyleyeceklerdir. Kimileri de buna karşı çıkacaktır. Bütün bunlar, insanı niteleyen özelliklerin belirleyicileri olarak doğa mı, besleyen mi tartışmasında nerede durduğumuza bağlıdır."[87] Eğer içgüdüler doğuştan var ise buna karşılık sonradan toplum tarafından biçimlendirilen bir de bilinç bölgesi var. Bu

durumda insanı meydana getiren unsurlar hem biyolojik hem de sosyal çevre unsurlarıdır diyebiliriz.

İnsanda eşeysel seçilim mekanizmasına göre bir kadının hoşlanacağı erkek tipi eğer geçmişte şiddet eğilimli ise bugün de şiddet eğilimli olabilir. Şiddet eğilimli erkeğin yanında kadındaki şiddet beğenisi de bir sonraki kuşağa aktarılmaktadır. Birçok bilim insanı şiddetin seçilimi üzerine kafa yormaktadır. Çünkü şiddet kadını koruyan bir olgu olduğu gibi kadına ve çocuğuna yönelen olumsuz bir olgu da olabilir.[88] Ancak günümüzde de gördüğümüz gibi kadın bunu risk alarak şiddet eğilimli insanlara yönelebilmektedir. Kadın, şiddet eğilimli erkekle seks yapmak ister. Cinselliği şiddet eğilimiyle doğru orantılı olrak görür. Şiddet eğilimi olmayan erkeği erkek saymaz ve onunla seks yapmaz. Erkeğin kadına gösterdiği şiddet ise şiddet eğiliminin bir tepe noktasıdır.

Erkekte var olan ölüm olgusu (Oedipus'tan arta kalan hadım edilme, süper ego, tanrı, sonsuz yaşam, baba gibi simgeleri de içine alan kapsamlı bir olgu) erkeği kadına yönlendiren bir olgudur. Kadın, erkek için bir nesnedir ve bu nesne sonsuz yaşamın kendisidir. Erkek için güzel olan sonsuzdur; sonsuz yaşamak için güzele âşık olunmalıdır. Bu yüzden erkeği kadına âşık eden neden ölüm güdüsünden kaynaklanmaktadır. Erkek kadındaki güzelliği sonsuz yaşamın bir parçası olarak algılar. Buna karşın erkekte şiddet, ölüme karşı direnişin bir tepkisidir. Ölüm güdüsü şiddeti doğurmaktadır. Erkek ölümü yenmek için sonsuz olduğunu düşündüğü güzel kadına yönelir. Güzel kadının ondan vazgeçmesi erkek için sonsuz yaşam kapısının kapanması ve kendisinin ölümü demektir. Bu durumda var olan ölüm içgüdüsü kadına şiddet olarak yansıtılır. Kadın erkeği terk ederken bu yüzden çok iyi düşünmelidir. Erkeğin sonsuz yaşam nesnesi olup da onu terk etmek erkek için öldürme sebebi sayılabilir, ne kadar çağdışı gözükse de.

Kadın, koşullar gereği şiddet ve bencil geni milyonlarca yıldır seçmektedir. Oysa kadına yöneltilen şiddet modern bir çağda kabullenilebilir bir olay değildir. Yok edemesek de en aza indirgeyebileceğimiz bu şiddet eylemleri için geçmişten kalan cehalet tohumlarını yok ederek işe başlayabiliriz. Çözüme yine bilgi, düşünce ve kültürel donanımla kavuşabiliriz. Aziz Nesin'in dediği gibi: “Başıboş

kediler bir torbaya konur, sonra bu kediler kendilerini oraya koyanlardan habersiz torbanın içinde birbirlerini tırmalarlar.”[89]

Genlerimiz bencildir dedik ve bu bencilliğin kaynağını öteki canlılarda olduğu gibi dişide arama gereği duyduk. Eğer tavus kuşunun kuyruğu bu denli büyükse nedeni dişi tavus kuşudur. Eğer erkeğin sakalı kadından daha çoksa nedeni kadının sakallı erkeği tercih etmesidir. Peki, bencil gen için de bunu söyleyebilir miyiz? “Evet” diyenlerle bu konuyu tartışabiliriz. Çünkü bencil olmayanların belirli nesneleri ele geçirme şansı olmadığı gibi eşeysel seçilimde de yüzleri pek gülmez. Çünkü kadın özverili birini seçerek yaşamını yoksulluk içinde geçirmek istemez. Kadınlar zaten yıllarca hem içgüdüsel olarak aşağılanmış hem de erkek egemen toplumda erkek tarafından ezilmiştir. Bu aşağılanma ve ezilmişliğin yanında bir de (kendisi gibi Oedipus’u aşamamış) özverili bir erkekle hayatını daha da zindan edemez. Kadın ne yapıp edip bencil özelliği olan erkeği seçmiştir ve seçecektir. Özverili genlere sahip erkek ise çoğu kadının zaman geçirme nesnesi olabilir ancak.

Baştan da söylediğimiz gibi burada anlatılanların kesin ve her zaman doğru sayılabilen olgular olmadığı akıldan çıkarılmamalıdır. Burada anlatılan konuların birçoğu genel doğrular üzerinden yapılmaktadır. Kesinliği veya doğruluğu tartışmaya açık konulardır; psikanalizde bu konular tartışılır ve akla uygun çözümler üretilir.

SONUÇ

“Hiç bir insan kendi başına bir ada değildir.

Hepimiz bir anakaranın parçalarıyız.”

Mutlu bir gelecek bizim elimizde!

İnsanlar zekâlarını kullanmaya başladıktan sonra insan evrimi de karmaşık yollar izlemeye başladı. Görünür evrimsel mekanizmalar yerini dolambaçlı ve derin mekanizmalara bıraktı. Tavus kuşunun kuyruğu doğrudan görülebilir ve dişi tarafından seçilebilir; dişi zaten büyük ve gösterişli kuyruk seçme beğenisi ile doğmuştur ve büyük/gösterişli kuyruğu seçmesi doğaldır. Dişi tavus kuşu için kuyruğun büyüklüğü belki bizim hiç tahmin edemeyeceğimiz başka anlamlar taşıyabilir. İnsan evriminde de dişinin eş seçimi bizim bilmediğimiz başka anlamlar ifade edebilir: Öç duygusu gibi!

Her şey üç-dört yaşında başlar ve penis (güç simgesi) bu başlangıcın odağında yer alır. Penise kavuşma arzusu insan türünün sürekliğinde bir atalet görevi görür ve çeşitli karmaşık yollar izleyerek kadını ve erkeği bir araya getirir. İzlenilen bu karmaşık yolda insanların bütün bu çabaları genlerin bir sonraki kuşağa aktarılmasından başka bir anlam taşımaz. En iyi ailenin en iyi çocuğu iseniz, en iyi üniversiteye gidip, en iyi eşi bulabiliyorsanız ve sonuçta en iyi çocuğu doğurabiliyorsanız, hepsinden öte bütün bunlar size sonsuz bir haz veriyorsa, bütün bunların tek nedeni atalarımızın bize miras olarak bıraktığı cinsel enerjidir. Cinsel enerjimiz (libido) yoksa yaşam enerjimiz de yoktur. Bu enerji içgüdüseldir ve üremeden bağımsız da işleyebilir. Üreme isteğinden vazgeçenler dahi yaşamlarını cinsel enerjiyle sağlarlar.

Libido, bizi en iyi genlerle buluşturmak için sonsuz diyebileceğimiz bir güç sağlar. Nobel almak istiyorsanız sizi Nobel almaya dek götürür; ancak Nobel libido için en iyi genlere ulaşmanın bir aracıdır. Eğer ben bu kitabı yazabiliyorsam bunun tek nedeni libidodur. Libido haz verir ve bizi yaşamda kalmaya iter. Çünkü yaşamın hiçbir anlamı yoktur. Yaşama biz anlam katarız. Yaşama ne denli iyi anlamlar yüklersek o denli haz alır, o denli mutlu oluruz; başkasının mutsuzluğu bizi ilgilendirmiyorsa!

Sonuç olarak insan denilen canlı üç yapıdan oluşur. Bu yapılar birbirinden bağımsız değildir ve iç içe geçmiş olgular ve süreçler bütünüdür. Çocuk yeni doğduğunda libido henüz ayrışmamıştır. Çocuk büyüdükçe libido ayrışmaya farklı kanallardan ilerlemeye çalışır. Bu kanalların ilki bize evrimsel süreçte miras kalmış olan iddir. İd toplumsal yaşamın dışındaki yaşantımızı temsil eder. Buradaki yaşam simgelerle doludur ve üreme amaçlıdır ve egoda gerçekleşen olaylar gibi yürümez. Egonun gördüğü

olaylar ile idin anladığı olaylar başkadır. Örneğin penis ego için normal bir üreme organıdır. Oysa id için bu organ değişik simgelerle donatılır. Egonun babaya bakışı ile idin babaya bakışı bir değildir. Örtüşen yanları vardır ancak id için baba doğrudan bir anlam taşımaz, id babayı üreme ve yaşamda kalmak için kullanabiliyorsa bir anlam taşır. İdin kendi çıkarları vardır ve bu çıkarlar üreme ve yaşam odaklıdır. Normal yaşantımızda "baba, penisi temsil ediyor" dediğimizde çoğu kişi "böyle saçmalık mı olur" diyecektir. Aslında ego için bu durum bir saçmalıktır. Çünkü baba gösterilmesi dahi sakıncalı olan bir organın yerini nasıl alabilir ki? Oysa id için yasakların, kuralların, ayıbın hiçbir alamı yoktur. İd zaten saçmalıklarla doludur. Orası başka bir dünyadır ve biz farkında olmadan o dünyanın bir oyuncağı halinde yaşarız. Bir erkek için bir kadın, ego gözüyle bakıldığında farklı, id gözüyle bakıldığında farklı anlamlar taşıyabilir. Ego kadınla tanışmak, gezmek, konuşmak ve uygunsa evlenip çocuk sahibi olmak gibi uzun ve dolambaçlı yollardan hedefine varmayı planlar. Oysa varılan hedef idin isteğidir. Ego olmasa, id doğrudan çiftleşir ve ego gibi dolambaçlı ve uzun süreli ilişkiyi beklemez, hemen çocuk sahibi olmak isterdi. Bizim, idi böylesine net görememememizin nedeni ego ile sarılmış ve engellenmiş olmasıdır. Ego için saçma olan, id için hiç de saçma olmayabilir. Ama biz yine de id, ego ve süperegonun bir araya gelmesiyle var olabiliyoruz.

Bu durumda küçük kız çocuğunun idi, güç nesnelerini penis olarak görür. Anatomik yapıdan dolayı penise kavuşmak isteyen kız çocuğu bunu babasından alamayınca bu isteğini bilinçaltına iterek ileride âşık olacağı erkekten bir çocuk sahibi olarak almak isteyecektir. Bunu isteyen iddir. Egonun bundan haberi yoktur. Âşık olunan erkek de yine egonun bilmediği ancak idde varlığını sürdüren öç duygusunun bir yansımasıdır. Aşk ego için güzel bir duygu, id için ise öç almanın bir yöntemidir.

Bütün bunlar göz önüne alındığında idde varlığını sürdüren bu olayların insanlarda eşeysel seçilimin bir mekanizması olduğu görülmektedir. Belirli özellikteki (özellikle bencil) insanlar bu mekanizma ile seçilmiş ve günümüz insanlarını oluşturmuştur. Bizim görevimiz kadının bilincini idiyle tanıştırmak ve bencil erkeği seçmesinin nedenini anlamasını sağlamaktır. Güzel bir dünya için kadınların seçimi büyük önem kazanmaktadır. Eğer kadınlar bencil erkeği seçmeyi sürdürürlerse insan soyunun hiçbir zaman mutluluğa erişemeyeceğini bilmemiz gerekir. Kadın idini tanımalı ve bilinci ile özverili erkeği seçebilmelidir. Ancak bunun için

kadının sosyal ve ekonomik koşullarının iyileştirilmesi ve bir birey olarak yaşamda yer alması gerekir. Erkeğe muhtaç bir kadın özverili bir erkeği seçse dahi özverili erkek o kadını seçmeyebilir. Aciz kadın mutsuzdur ve mutluluğu erkekte arar; oysa özverili erkek kadının mutlu olmasını ve erkekle bu mutluluğu paylaşmasını ister, kendi mutluluğunu paylaştığı gibi.

GENEL KAYNAKLAR:

-Afşar Timuçin, Aşkın Diyalektiği, Bulut Yayınları, 2003

-Ahmet Polatlı, Psikanalitik Kuram 2008

-Ali Demirsoy, Kalıtım ve Evrim, Meteksan A. Ş. 1984

-Anne Moir, David Jessel, Beynimizdeki Cinsellik, Varlık Yay. 1992

-Anthony Smith, İnsan, Yapısı ve Yaşamı, Remzi Kitabevi, 1972

-Arthur Schopenhauer, Aşkın Metafiziği, Bordo-Siyah Yay. 2001

-Ayala Malach Pines, Âşık Olmak, İletişim Yayınları, 2010

-Aziz Nesin, Çuvala Doldurulmuş Kediler, Adam Yay. 1995

-Bela Habip, Kadınlık Yeniden, İthaki Yay. 2003

-Bronislaw Malinowski, İlkel Toplumlarda Cinsellik ve Baskı, -Kabalcı Yay. 1989

-Calvin S. Hall, Freudyen Psikolojiye Giriş, Kaknüs Yayınları, 2001

-Collette Dowling, Sindrella Kompleksi, Öteki Yay.1994

-Doğan Cüceloğlu,İnsan ve Davranışı, Remzi Kitabevi, 2005

-Eli Sagon, Freud Kadın ve Ahlak, İlya Yay. 2001

-Emre Kongar, Toplumsal Değişme, Remzi Kitabevi, 1981

-Ender Gürol, Freud, Cem Yay. 1978

-Engin Geçtan, İnsan Olmak, Remzi Kitabevi, 1990

-Erdal Atabek, Kışkırtılmış Erkeklik Bastırılmış Kadınlık, Alkım Yay. 2006

-Ertuğrul Eflel, İnsan Cinselliğinin Biyolojik ve Evrimsel Temelleri, 2006

-Geoffrey Miller, Sevişen Beyin, NTV Yayınları, 2000

-Georges Politzer, Felsefenin Temel İlkeleri, Sol Yayınları, 1996

-Gerard Mendel, Babaya İsyan, Cem Yay. 2000

-Gökçe Cansever, İçimdeki Ben, Yar Yay. 1981

-Günseli Koptagel İlal,Tıpsal Psikoloji, Beya Yay. 1984

-Halis Özgü, Aşkın Psikanalizi, Özgü Yay. 1967

-Haluk Sunat, Birey Sorunsalı, 2009

-Karen Horney, Kadın Psikolojisi, Payel Yay 1951

-Kenneth Walker, Fizyoloji Açısından Cinsiyet, Remzi Kitabevi, 1973

-Matt Ridley, Genom, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2010

-Melanie Klein, Haset ve Şükran, Metis Yay.1957

-Orhan Hançerlioğlu, Felsefe Ansiklopedisi, Remzi Kitabevi, 1980

-Peter Copeland, Dean Hamer, Genlerimizle Yaşamak, Evrim Yay. 2000

-Prof. Dr. Kaan Aydos, Gelişimsel Üreme ve Seksüel Biyoloji

-Richard Dawkins, Ataların Hikâyesi, Hil Yay. 2008

-Richard Dawkins, Gen Bencildir, TÜBİTAK, 1976

-Robert Winston, İnsan İçgüdüsü, Say Yayınları 2010

-Sandor Ferenczi, Psikanaliz Açısından Cinsel Yaşamın Kökenleri, Cem Yay. 2000

-Server Tanilli, Değişimin Diyalektiği ve Devrim, Alkım Yay. 2006

-Server Tanilli, Yaratıcı Aklın Sentezi, Adam Yayınları, 1999

-Sigmund Freud, Cinsellik Üzerine, Payel Yay. 2006

-Yusuf Alper, Psikanaliz ve Aşk, Çizgi Yay. 2003

-http://ravingatheists.com/forum/showthread.php?t=9648

-http://www.brainy-child.com/dl/brain-dev-report.pdf

-http://www.integratedsociopsychology.net/solms-biological_basis.html

-http://www.ntvmsnbc.com/id/25219312/

-http://www.pbase.com/andrys/ephesus2

-http://www.psikofarmakoloji.org/pdf/16_4_8.pdf

[1] Afşar Timuçin, Aşkın Diyalektiği, Bulut Yayınları, 2003

[2] Prof. Dr. Kaan Aydos, Gelişimsel Üreme ve Seksüel Biyoloji

[3] Geoffrey Miller, Sevişen Beyin, NTV Yayınları, 2000

[4] age.

[5] age.

[6] age.

[7] age.

[8] age.

[9] age.

[10] NTV Bilim, Yabancı gelin’ evrimin bir parçası, (2011)

[11] Miller, (2000)

[12] age.

[13] age.

[14] age.

[15]age.

[16] Challaye, (1965)

[17] Gökçe Cansever, İçimdeki Ben, Yar Yay. 1981

[18] age.

[19] age.

[20] age.

[21] age.

[22] Georges Politzer, Felsefenin Temel İlkeleri, Sol Yayınları, 1996

[23] Haluk Sunat, Birey Sorunsalı, 2009

[24] Cansever (1981)

[25] age.

[26] Ahmet Polatlı, Psikanalitik Kuram (2008)

[27] Cansever (1981).

[28] age.

[29] age

[30] age

[31] age

[32] age

[33] age.

[34] age.

[35] age.

[36] age.

[37] age.

[38] age.

[39] Calvin S. Hall, Freudyen Psikolojiye Giriş, Kaknüs Yayınları, 2001

[40] Hall, (2001)

[41] Challaye, (1965)

[42] Yeşim Gökçe, İlkel Toplumları Kapsamayan Bir Teori: Psikanaliz

[43] Sigmund Freud, Psikanaliz Üzerine, Payel Yay. 1933

[44] Karen Horney, Kadın Psikolojisi, Payel Yay 1951

[45] Cansever (1981)

[46] Challaye, (1965)

[47] age.

[48] age.

[49] Cansever, (1981)

[50] age.

[51] Miller, (2000)

[52] Ertuğrul Eflel, İnsan Cinselliğinin Biyolojik ve Evrimsel Temelleri, 2006

[53] http://www.pbase.com/andrys/ephesus2

[54] http://www.brainy-child.com/dl/brain-dev-report.pdf

[55] Cansever, (1981)

[56] Engin Geçtan, İnsan Olmak, Remzi Kitabevi. 1990

[57] Gerard Mendel, Babaya İsyan, Cem Yay. 2000

[58] Günseli Koptagel İlal,Tıpsal Psikoloji, Beya Yay. 1984

[59] Challaye, (1965)

[60] Karen Horney, Kadının Ryhsal Yapısı, Payel Yay. 1922/1998

[61] Bela Habip, Kadınlık Yeniden, İthaki Yay. 2003

[62] Habip, (2003)

[63] Age.

[64] Horney, (1922)

[65] Koptagel (1993)

[66] Bekir Onur, Psikanaliz Kuramında Kadın

[67] age.

[68] Habip, (2003)

[69] Cansever, (1981)

[70] Horney, (1922)

[71] Cansever, (1981)

[72] Challaye, (1965)

[73] Anne Moir, David Jessel, Beynimizdeki Cinsellik, Varlık Yay. 1992

[74] Cansever, (1981)

[75] http://ravingatheists.com/forum/showthread.php?t=9648

[76] http://www.integratedsociopsychology.net/solms-biological_basis.html

[77] Moir, Jessel (1992)

[78] Habip, (2003)

[79] Cansever, (1981)

[80] Miller, (2000)

[81] Arthur Schopenhauer, Aşkın Metafiziği, Bordo-Siyah Yay. 2001

[82] Kenneth Walker, Fizyoloji Açısından Cinsiyet, Remzi Kitabevi, 1973

[83] Moir, Jessel (1992)

[84] Miller, (2000)

[85] age.

[86] Richard Dawkins, Gen Bencildir, TÜBİTAK, 1976

[87] Dawkins, (1976)

[88] Miller, (2000)

[89] Aziz Nesin, Çuvala Doldurulmuş Kediler, Adam Yay. 1995